

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

10 iulie 2008*

Cuprins

Cadrul juridic	I - 5032
Situația de fapt	I - 5035
Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată	I - 5037
Concluziile părților	I - 5040
Cu privire la recurs	I - 5043
Cu privire la admisibilitate	I - 5043
Cu privire la excepția generală de inadmisibilitate	I - 5043
Cu privire la excepția de inadmisibilitate întemeiată pe faptul că recurențele nu au atacat un pasaj decisiv din hotărârea atacată	I - 5044
Cu privire la fond	I - 5045
Cu privire la al doilea aspect al celui de al treilea motiv, întemeiat pe o eroare de drept care constă în faptul că Tribunalul a aplicat modalități de probațiune excesive în materia deciziilor de autorizare a concentrărilor	I - 5046
— Hotărârea atacată	I - 5046
— Argumentele părților	I - 5046
— Aprecierea Curții	I - 5048
Cu privire la primul motiv, întemeiat pe o eroare de drept care constă în faptul că Tribunalul s-a întemeiat pe comunicarea privind obiecțiunile pentru a aprecia conținutul deciziei în litigiu	I - 5051
— Hotărârea atacată	I - 5051

* Limba de procedură: engleza.

— Argumentele părților	I - 5053
— Aprecierea Curții	I - 5054
Cu privire la al doilea motiv, precum și cu privire la primul aspect al celui de al treilea motiv, întemeiate pe erori de drept care constau în faptul că Tribunalul a solicitat Comisiei să inițieze noi verificări în urma răspunsului la comunicarea privind obiecțiunile și a aplicat modalități de probațiune excesive elementelor prezentate drept răspuns la comunicarea privind obiecțiunile	I - 5060
— Hotărârea atacată	I - 5060
— Argumentele părților	I - 5061
— Aprecierea Curții	I - 5062
Cu privire la al șaptelea motiv, întemeiat pe o eroare de drept care constă în faptul că Tribunalul s-a bazat pe elemente de probă care nu au fost divulgate părților la concentrare	I - 5065
— Hotărârea atacată	I - 5065
— Argumentele părților	I - 5066
— Aprecierea Curții	I - 5066
Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe o eroare de drept care constă în faptul că Tribunalul a încălcat criteriile juridice pertinente aplicabile în materia creării sau consolidării unei poziții dominante colective	I - 5067
— Hotărârea atacată	I - 5067
— Argumentele părților	I - 5070
— Aprecierea Curții	I - 5073
Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe o eroare de drept care constă în faptul că Tribunalul a depășit cadrul controlului jurisdicțional pe care are sarcina să îl efectueze	I - 5078
— Hotărârea atacată	I - 5078
— Argumentele părților	I - 5079
— Aprecierea Curții	I - 5080
	I - 5029

Cu privire la al șaselea motiv, întemeiat pe o eroare de drept care constă în faptul că Tribunalul a aplicat un standard eronat în materie de motivare a deciziilor de autorizare a concentrărilor	I - 5082
— Hotărârea atacată	I - 5082
— Argumentele părților	I - 5086
— Aprecierea Curții	I - 5089
Cu privire la pretinsul recurs incident	I - 5094
Cu privire la trimiterea cauzei spre rejudecare Tribunalului	I - 5095

În cauza C-413/06 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție, introdus la 3 octombrie 2006,

Bertelsmann AG, cu sediul în Gütersloh (Germania), reprezentată de domnii P. Chappatte și J. Boyce, solicitors,

Sony Corporation of America, cu sediul în New York (Statele Unite ale Americii), reprezentată de domnul N. Levy, barrister, precum și de R. Snelders, avocat, și de T. Graf, Rechtsanwalt,

recurente,

celelalte părți în proces fiind:

Independent Music Publishers and Labels Association (Impala), cu sediul în Bruxelles (Belgia), reprezentată de domnul S. Crosby și de doamna J. Golding, solicitors, precum și de I. Wekstein, advocate,

pârâtă în primă instanță,

Comisia Comunităților Europene, reprezentată de domnul A. Whelan și de doamna K. Mojzesowicz, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă în primă instanță,

Sony BMG Music Entertainment BV, cu sediul în Vianen (Țările de Jos), reprezentată de domnul N. Levy, barrister, precum și de R. Snelders, avocat, și de T. Graf, Rechtsanwalt,

intervenientă în primă instanță,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, președinte, domnii P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts, G. Arestis și U. Löhmus, președinți de cameră, domnii E. Juhász, A. Borg Barthet, M. Ilešič, J. Klučka, E. Levits și A. Ó Caoimh (raportor), judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,
grefier: doamna L. Hewlett, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 6 noiembrie 2007,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 13 decembrie 2007,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, Bertelsmann AG (denumită în continuare „Bertelsmann”) și Sony Corporation of America (denumită în continuare „Sony”) solicită anularea Hotărârii Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene din 13 iulie 2006, Impala/Comisia (T-464/04, Rec., p. II-2289, denumită în continuare „hotărârea atacată”) prin care s-a anulat Decizia 2005/188/CE a Comisiei din 19 iulie 2004 privind declararea unei concentrări ca fiind compatibilă cu piața comună și funcționarea Acordului privind SEE (Cazul COMP/M.3333 – Sony/BMG) (JO 2005, L 62, p. 30, denumită în continuare „decizia în litigiu”).

Cadrul juridic

- 2 Regulamentul (CEE) nr. 4064/89 al Consiliului din 21 decembrie 1989 privind controlul concentrărilor economice între întreprinderi (JO L 395, p. 1, și – rectificare – JO 1990, L 257, p. 13), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1310/97 al Consiliului din 30 iunie 1997 (JO L 180, p. 1, și – rectificare – JO 1998, L 40, p. 17, denumit în continuare „regulamentul”), prevede la articolul 2 alineatele (2) și (3):

„(2) O concentrare care nu creează sau nu consolidează o poziție dominantă, care are drept consecință faptul că ar ridica obstacole semnificative în calea concurenței efective pe piața internă sau pe o parte semnificativă a acesteia, trebuie declarată compatibilă cu piața comună.

(3) O concentrare care creează sau consolidează o poziție dominantă, care are drept consecință faptul că ar ridica obstacole semnificative în calea concurenței efective pe piața internă sau pe o parte semnificativă a acesteia, trebuie declarată incompatibilă cu piața comună.” [traducere neoficială]

3 Articolul 6 alineatul (1) din regulament prevede următoarele:

„Comisia examinează notificarea imediat după primirea acesteia.

[...]

(c) [...] în cazul în care se constată că o concentrare notificată intră sub incidența prezentului regulament și generează îndoieli grave privind compatibilitatea sa cu piața comună, aceasta hotărăște inițierea procedurii.” [traducere neoficială]

4 Prin articolul 8 alineatele (2) și (3) din regulament, Comisia este autorizată să emită, în cadrul procedurii oficiale de investigare a compatibilității concentrării cu piața comună inițiate în temeiul articolului 6 alineatul (1) litera (c) din regulamentul respectiv (denumită în continuare „procedura oficială”), fie o decizie de compatibilitate, dacă este cazul, după ce proiectul de concentrare, astfel cum a fost notificat, a fost modificat de către întreprinderile implicate, fie o decizie de incompatibilitate.

În temeiul articolului 8 alineatul (5) litera (a) din regulament, Comisia poate revoca decizia pe care a adoptat-o în temeiul alineatului (2) al aceluiași articol în cazul în care declarația de compatibilitate se bazează pe informații incorecte pentru care este responsabilă una dintre întreprinderi sau în cazul în care aceasta a fost obținută prin fraudă.

- 5 Din articolul 10 alineatul (1) din regulament rezultă că, în afară de anumite situații care nu se regăsesc în speță, Comisia dispune de un termen de o lună pentru a decide să inițieze sau să nu inițieze procedura oficială. În conformitate cu alineatul (3) al aceluiași articol, o decizie privind declararea concentrării notificate incompatibilă cu piața comună trebuie adoptată în termen de cel mult patru luni de la data inițierii procedurii oficiale. Potrivit articolului 10 alineatul (6) din regulament, se consideră că respectiva concentrare notificată este compatibilă cu piața comună în cazul în care Comisia nu a adoptat în termenele stabilite la alineatul (1) și, respectiv, la alineatul (3) ale aceluiași articol 10 fie o decizie de inițiere a procedurii oficiale, fie o decizie prin care să se pronunțe asupra compatibilității acestei operațiuni.
- 6 Articolul 11 din regulament se referă la cererile de informații pe care Comisia, pentru îndeplinirea sarcinilor care i-au fost atribuite prin regulament, le poate adresa în special părților care fac notificarea și altor întreprinderi sau asociații de întreprinderi, dacă este cazul, printr-o decizie. Articolele 14 și 15 din regulament prevăd aplicarea de amenzi sau de penalități cu titlu cominatoriu în cazul în care sunt furnizate informații incorecte sau înșelătoare.
- 7 Articolul 18 alineatul (3) din regulament prevede:

„Comisia își fundamentează decizia numai pe obiecțiile asupra cărora părțile au putut să își prezinte observațiile. Dreptul la apărare al părților interesate este respectat în totalitate în cadrul procedurii. Accesul la dosar trebuie să le fie permis cel puțin părților direct implicate, respectând interesul legitim al întreprinderilor în protejarea secretelor lor de afaceri.” [traducere neoficială]

- 8 Articolul 19 din regulament se referă la legătura dintre Comisie și autoritățile competente ale statelor membre. În temeiul alineatului (3) al acestei dispoziții, înainte de adoptarea oricărei decizii în temeiul articolului 8 alineatele (2)-(5) din regulament, se consultă un comitet consultativ pentru concentrări. În conformitate cu alineatul (6) al aceluiași articol, acest comitet consultativ emite un aviz cu privire la proiectul de decizie al Comisiei, dacă este necesar prin vot.
- 9 În temeiul articolului 3 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 447/98 al Comisiei din 1 martie 1998 privind notificările, termenele și audierile prevăzute în Regulamentul nr. 4064/89 (JO L 61, p. 1, denumit în continuare „regulamentul de aplicare”), notificarea propunerii de concentrare trebuie să conțină informațiile și documentele solicitate în formularul CO anexat la același regulament.
- 10 Articolul 13 alineatul (2) din regulamentul de aplicare prevede, printre altele, că obiecțiunile Comisiei sunt comunicate în scris părților care fac notificarea, cu stabilirea termenului în care acestea pot informa în scris Comisia cu privire la comentariile lor.

Situația de fapt

- 11 Situația de fapt din cauză a fost prezentată de Tribunal la punctele 1-11 din hotărârea atacată în modul următor:

„1 Independent Music Publishers and Labels Association (Impala) este o asociație internațională de drept belgian care grupează 2500 de societăți independente de producție muzicală.

- 2 La 9 ianuarie 2004, conform [regulamentului], Comisia a primit notificarea unui proiect de concentrare prin care societățile Bertelsmann [...] și Sony [...] intenționau să își grupeze activitățile globale în materia muzicii înregistrate.
- 3 Bertelsmann este o companie de media internațională [...] activă în domeniul muzicii înregistrate prin intermediul filialei sale pe care o controlează în întregime, Bertelsmann Music Group (BMG) [...].
- 4 [...] În sectorul muzicii înregistrate, [Sony] este prezentă prin intermediul Sony Music Entertainment. [...].
- 5 Operațiunea preconizată constă în integrarea activităților globale ale părților implicate în concentrare în materia muzicii înregistrate (cu excepția activităților Sony din Japonia) în trei sau mai multe noi societăți, create potrivit unui «Business Contribution Agreement» (acord de integrare a activităților) din data de 11 decembrie 2003. Se preconizează ca aceste societăți în comun să fie exploatate împreună sub numele de Sony BMG.
- 6 Potrivit acordului, Sony BMG va fi activă în descoperirea și dezvoltarea profesională a artiștilor [activitatea de direcție artistică denumită A & R (artist și repertoriu)] și în promovarea și vânzarea de discuri aferente. Sony BMG nu se va angaja în activități conexe precum editare muzicală, producție și distribuție.
- 7 La 20 ianuarie 2004, Comisia a trimis un chestionar unui număr de operatori de pe piață. [Impala] a răspuns la acest chestionar și a depus un memoriu separat la 28 ianuarie 2004 [...], în care prezenta motivele care, în opinia sa, trebuiau să determine Comisia să declare operațiunea incompatibilă cu piața comună. [Impala] exprima temeri cu privire la concentrarea accentuată de pe piață și la impactul pe care aceasta l-ar avea asupra accesului pe piață, inclusiv asupra

sectorului distribuției, mass-mediei, internetului, precum și asupra alegerii consumatorilor.

- 8 Prin Decizia din 12 februarie 2004, Comisia a reținut că operațiunea notificată ridică îndoieli serioase cu privire la compatibilitatea acesteia cu piața comună și cu funcționarea Acordului privind Spațiul Economic European (SEE) și a inițiat procedura [oficială].
9. La 24 mai 2004, Comisia a adresat o comunicare privind obiecțiunile părților implicate în concentrare, în care reținea cu titlu provizoriu că operațiunea notificată era incompatibilă cu piața comună și cu funcționarea Acordului privind SEE, deoarece ar consolida o poziție dominantă colectivă pe piața muzicii înregistrate și pe piața angro a licențelor pentru muzica on-line și ar coordona comportamentul societăților-mamă într-un mod incompatibil cu articolul 81 CE.
- 10 Părțile implicate în concentrare au răspuns la comunicarea privind obiecțiunile și a avut loc o audiere în fața consilierului-auditor la 14 și la 15 iunie 2004, cu participarea asociației [Impala], printre alții.
- 11 Prin [decizia în litigiu], Comisia a declarat concentrarea compatibilă cu piața comună în temeiul articolului 8 alineatul (2) din regulament [...].”

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

- 12 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 3 decembrie 2004, Impala a introdus o acțiune prin care solicita anularea deciziei în litigiu. În susținerea acestei acțiuni, Impala a invocat cinci motive, structurate în mai multe aspecte.

- 13 Cu privire la primul motiv al acțiunii, referitor la consolidarea unei poziții dominante colective preexistente, Tribunalul, întrucât formulase în prealabil anumite observații cu privire la noțiunea „poziție dominantă colectivă”, a examinat argumentul potrivit căruia, în esență, decizia în litigiu nu explica corespunzător cerințelor legale motivele pentru care reducerile, în special promoționale, subminează transparența necesară pentru a permite dezvoltarea unei astfel de poziții.
- 14 Deși a ajuns la concluzia, menționată la punctul 325 din hotărârea atacată, potrivit căreia, în esență, decizia în litigiu trebuia anulată pentru motivare insuficientă, Tribunalul a examinat totuși, cu titlu suplimentar, la punctele 327-458 din această hotărâre, argumentele prezentate de Impala potrivit cărora elementele invocate de Comisie pentru a demonstra transparența insuficientă a piețelor respective ale muzicii înregistrate erau afectate de erori vădite de apreciere.
- 15 În această privință, Tribunalul a subliniat în special la punctul 373 din hotărârea atacată că atât din decizia în litigiu, cât și din argumentarea dezvoltată de Comisie la Tribunal reiese că singurul element de opacitate a pieței invocat ar rezulta dintr-o transparență mai redusă a reducerilor promoționale. La punctele 377 și 378 din hotărârea atacată s-a pronunțat în sensul că, pe de o parte, elementele de probă, astfel cum sunt menționate în decizia în litigiu, nu permit susținerea concluziilor reținute de Comisie și că, pe de altă parte, aceste concluzii se deosebesc net și de constatările efectuate în comunicarea privind obiecțiunile.
- 16 La punctele 475 și 476 din hotărârea atacată, Tribunalul a prezentat concluziile sale privind primul motiv invocat în fața acestuia în modul următor:

„475 [...] afirmația potrivit căreia piețele muzicii înregistrate nu sunt suficient de transparente pentru a permite o poziție dominantă colectivă nu este motivată corespunzător cerințelor legale și este afectată de o eroare vădită de apreciere în sensul că elementele pe care este întemeiată sunt incomplete și nu cuprind

totalitatea elementelor pertinente care ar fi trebuit luate în considerare de Comisie și nu sunt de natură să susțină concluziile reținute. Întrucât această afirmație constituie [...] un motiv esențial pe baza căruia Comisia a reținut [...] inexistența unei poziții dominante colective, decizia [în litigiu] trebuie anulată numai din această cauză.

476 De asemenea, întrucât analiza cu privire la mijloacele de retorsiune este afectată de o eroare de drept sau, cel puțin, de o eroare vădită de apreciere și întrucât această analiză constituie celălalt motiv esențial pe baza căruia Comisia a reținut în decizia [în litigiu] inexistența poziției dominante colective, acest viciu justifică în egală măsură anularea deciziei [în litigiu].”

17 Prin al doilea motiv invocat în fața Tribunalului, Impala a susținut că, nereținând că proiectul de concentrare va crea o poziție dominantă colectivă pe piața muzicii înregistrate, Comisia încălcăse articolul 253 CE și săvârșise o eroare vădită de apreciere, precum și o eroare de drept.

18 La punctul 527 din hotărârea atacată, Tribunalul a reprodus analiza riscului de creare a unei poziții dominante colective din decizia în litigiu, înainte de a emite, la punctul 528 din hotărârea respectivă, considerațiile următoare:

„[...] aceste câteva observații, atât de superficiale, chiar pur formale, nu pot îndeplini obligația Comisiei de a efectua o analiză prospectivă [...], și aceasta în special atunci când, precum în speță, concentrarea ridică dificultăți serioase. Independent de aprecierea Tribunalului cu privire la primul motiv, reiese într-adevăr, atât din împrejurarea că, pentru a reține inexistența unei poziții dominante colective prealabile concentrării, Comisia a trebuit să facă o argumentare amplă în decizia [în litigiu], cât și din faptul că în comunicarea privind obiecțiunile reținuse, după cinci luni de investigație, existența unei astfel de poziții prealabile, că aspectul dacă fuziunea dintre două din cele cinci majors [mari companii de discuri, denumite în continuare

«majors»] riscă să creeze o poziție dominantă colectivă ridică *a fortiori* dificultăți serioase care necesită o examinare aprofundată. Întrucât această analiză nu a fost efectuată, rezultă, deja numai din această cauză, că al doilea motiv este întemeiat.”

19 Cu titlu suplimentar, Tribunalul s-a pronunțat la punctul 539 din hotărârea atacată că, fără a săvârși o eroare, Comisia nu putea să se întemeieze pe lipsa probei privind utilizarea măsurilor de retorsiune în trecut pentru a reține că această concentrare nu riscă să determine crearea unei poziții dominante colective.

20 În aceste condiții, Tribunalul a reținut că primul și al doilea motiv invocate în fața lui erau întemeiate și a anulat decizia în litigiu fără a examina al treilea, al patrulea și al cincilea motiv invocate în fața acestuia.

Concluziile părților

21 Prin recursul formulat, recurentele solicită Curții:

— anularea hotărârii atacate;

— respingerea cererii de declarare a nulității deciziei în litigiu, formulată de Impala, sau, în subsidiar, trimiterea cauzei spre judecare Tribunalului și

— obligarea asociației Impala la plata cheltuielilor de judecată efectuate în prezenta procedură.

Prin cele șapte motive ale acestui recurs, dintre care unele se structurează în mai multe aspecte, recurențele invocă, prin fiecare, erori de drept în sensul că, în hotărârea atacată, Tribunalul:

- s-ar fi întemeiat pe comunicarea privind obiecțiunile pentru evaluarea conținutului deciziei în litigiu;
- ar fi solicitat Comisiei să inițieze noi verificări în urma răspunsului la comunicarea privind obiecțiunile;
- ar fi aplicat modalități de probațiune excesive și eronate în materia deciziilor de autorizare a concentrărilor;
- ar fi depășit cadrul controlului jurisdicțional pe care avea sarcina să îl efectueze;
- ar fi încălcat criteriile juridice pertinente aplicabile în materia creării sau consolidării unei poziții dominante colective;
- ar fi aplicat un standard eronat în materia motivării deciziilor de autorizare a operațiunilor de concentrare și
- s-ar fi întemeiat pe elemente de probă care nu au fost divulgate părților implicate în concentrare.

- 23 Sony BMG Music Entertainment BV aderă în întregime atât la recursul, cât și la concluziile recurentelor.
- 24 În esență, concluziile Comisiei coincid cu acelea ale recurentelor. Comisia susține primul, al doilea și al patrulea motiv, precum și primul aspect al celui de al treilea motiv.
- 25 Impala solicită Curții respingerea recursului și obligarea recurentelor la plata cheltuielilor de judecată. Cu titlu introductiv, Impala invocă inadmisibilitatea recursului în tot sau în parte. Pe de altă parte, în opinia acesteia, indiferent de situație, recursul nu poate determina anularea hotărârii atacate, întrucât recurentele nu au contestat punctul 528 din hotărârea atacată, care ar fi suficient, în sine, pentru a justifica anularea deciziei în litigiu.
- 26 Recurentele, precum și Comisia pun concluzii în sensul respingerii atât a excepției de inadmisibilitate, cât și a argumentării referitoare la punctul 528 din hotărârea atacată, rezumată la punctul precedent din prezenta hotărâre.
- 27 La finalul memoriului său în răspuns, Comisia a formulat „observații suplimentare cu privire la «motivele esențiale» ale deciziei” în litigiu. Aceste observații sunt contestate de Impala prin invocarea articolului 117 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții. Aceste observații sunt susținute de recurente.

Cu privire la recurs

Cu privire la admisibilitate

Cu privire la excepția generală de inadmisibilitate

28 Cu titlu preliminar, Impala invocă inadmisibilitatea recursului, întrucât constituie o tentativă de a obține o nouă examinare a chestiunilor de fapt referitoare la motivarea insuficientă a deciziei în litigiu și la o eroare vădită de apreciere care o afectează pe aceasta, care au fost soluționate de Tribunal. Într-adevăr, într-o foarte mare măsură, prin recurs s-ar urmări să se obțină reexaminarea chestiunilor de fapt, care nu sunt de competența Curții. În plus, în această privință, Impala susține că aspectul dacă o decizie este suficient motivată este o chestiune de fapt. În sfârșit, aceasta adaugă că răspunsurile sale individuale la motivele invocate de recurente trebuie considerate ca având caracter subsidiar.

29 În această privință, trebuie reamintit că din articolul 225 CE și din articolul 58 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție rezultă că recursul se limitează la chestiuni de drept. Prin urmare, Tribunalul este singurul competent, pe de o parte, să constate faptele, cu excepția cazului în care inexactitatea materială a constatărilor sale ar rezulta din înscrisurile dosarului care i-au fost înaintate, și, pe de altă parte, să aprecieze aceste fapte. Odată ce Tribunalul a constatat sau a apreciat faptele, Curtea este competentă, în temeiul articolului 225 CE, să exercite un control asupra calificării juridice a acestor fapte și asupra consecințelor de drept care au fost stabilite de către Tribunal pe baza acestora. Curtea nu este, așadar, competentă să se pronunțe asupra situației de fapt și nici, în principiu, să examineze probele pe care Tribunalul le-a reținut în susținerea acesteia. Într-adevăr, din moment ce aceste probe au fost obținute în mod legal și au fost respectate principiile generale de drept și normele de procedură aplicabile în materia sarcinii și administrării probelor, numai Tribunalul are competența de a aprecia valoarea care trebuie să fie atribuită elementelor care i-au fost prezentate. Prin urmare, această apreciere nu constituie, cu excepția cazului denaturării acestor elemente, o problemă de drept supusă ca atare controlului Curții în cadrul unui recurs (a se vedea în special Hotărârea din 17 decembrie 1998, *Baustahlgewebe/Comisia*, C-185/95 P, Rec., p. I-8417, punctele 23 și 24, Hotărârea din

6 aprilie 2006, General Motors/Comisia, C-551/03 P, Rec., p. I-3173, punctele 51 și 52, precum și Hotărârea din 10 mai 2007, SGL Carbon/Comisia, C-328/05 P, Rec., p. I-3921, punctul 41).

30 Pe de altă parte, potrivit jurisprudenței Curții, problema întinderii obligației de moti-vare constituie o chestiune de drept care este supusă controlului Curții în cadrul unui recurs, din moment ce controlul legalității unei decizii, exercitat în acest cadru, trebuie în mod necesar să ia în considerare situația de fapt pe care s-a întemeiat Tribunalul pentru a ajunge la concluzia potrivit căreia motivarea este suficientă sau insuficientă (a se vedea Hotărârea din 20 noiembrie 1997, Comisia/V, C-188/96 P, Rec., p. I-6561, punctul 24, precum și Hotărârea din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., p. I-5425, punctul 453).

31 În ceea ce privește prezenta cauză, astfel cum rezultă în special de la punctul 22 din prezenta hotărâre și contrar susținerilor asociației Impala, prin recursul formulat, recurentele nu urmăresc în general să repună în discuție aprecierile de fapt făcute de Tribunal ca atare. În schimb, recurentele susțin în esență chestiuni de drept care pot face din punct de vedere legal obiectul unui recurs. Prin urmare, trebuie să se respingă excepția generală de inadmisibilitate ridicată de Impala. Astfel, în măsura în care Impala invocă în mod mai precis inadmisibilitatea anumitor părți specifice ale recursului, va fi necesar ca excepțiile să fie tratate în cadrul examinării motivelor avute în vedere.

Cu privire la excepția de inadmisibilitate întemeiată pe faptul că recurentele nu au atacat un pasaj decisiv din hotărârea atacată

32 Impala susține că, indiferent de situație, la punctul 528 din hotărârea atacată, Tribu-nalul a constatat neefectuarea de către Comisie a unei analize prospective privind aspectul dacă această concentrare urma să creeze o poziție dominantă colectivă și numai pentru acest motiv s-a pronunțat în sensul că al doilea motiv invocat de Impala este întemeiat, ceea ce, în sine, ar fi suficient pentru ca decizia în litigiu să fie anulată. În consecință, potrivit asociației Impala, chiar dacă recurentele ar reuși să obțină recunoașterea temeiniciei unuia sau mai multor motive invocate, indiferent

de situație, recursul trebuie respins pentru motivul că acestea nu contestă constatarea potrivit căreia nu a fost efectuată o analiză prospectivă.

33 În această privință, este suficient să se constate că în memoriul de declarare a recursului se face referire în mod expres, în enumerarea pasajelor din hotărârea atacată, criticate în mod precis, la punctul 528 din această hotărâre, precum și la punctele 533, 539 și 541 din hotărârea respectivă, care tratează de asemenea chestiunea creării unei poziții dominante colective.

34 În aceste împrejurări, nu se poate susține în mod valabil că recursul se limitează la dezvoltările făcute de Tribunal cu privire la problema consolidării unei poziții dominante colective existente astfel încât să fie necesar ca recursul să fie respins în întregime ca inadmisibil.

Cu privire la fond

35 Cele șapte motive invocate de recurente se suprapun cu privire la diverse aspecte. În esență, primul și al patrulea motiv, precum și al șaptelea motiv se referă la modalitățile controlului exercitat de Tribunal în special cu privire la chestiuni referitoare la probă. Al cincilea motiv privește noțiunea de poziție dominantă colectivă. Al șaselea motiv privește aprecierea Tribunalului referitoare la motivarea insuficientă a deciziei în litigiu.

36 Examinarea fondului acestui recurs trebuie să înceapă cu motivele care au legătură cu modalitățile de abordare a elementelor de probă aplicate de Tribunal și, în primul rând, cu al doilea aspect al celui de al treilea motiv.

Cu privire la al doilea aspect al celui de al treilea motiv, întemeiat pe o eroare de drept care constă în faptul că Tribunalul a aplicat modalități de probațiune excesive în materia deciziilor de autorizare a concentrărilor

— Hotărârea atacată

- 37 În special de la punctele 289, 366 și 459 din hotărârea atacată reiese că Tribunalul a cercetat dacă elementele care stau la baza deciziei în litigiu erau de natură să justifice evaluarea Comisiei conținută în această decizie potrivit căreia piețele relevante nu erau suficient de transparente pentru a permite o poziție dominantă colectivă.

— Argumentele părților

- 38 Prin al treilea motiv, recurențele susțin că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin aplicarea unor modalități de probațiune eronate și excesive în materia deciziilor de autorizare a concentrărilor. În cadrul celui de al doilea aspect al acestui motiv, recurențele susțin că Tribunalul a interpretat greșit modalitățile de probațiune aplicabile unor astfel de decizii.

- 39 Potrivit recurențelor, din moment ce revine Comisiei sarcina de a motiva o decizie de interdicție a unei concentrări, în cazul în care nu a putut să adune probe care să corespundă standardului ridicat impus de instanțele comunitare pentru a justifica o astfel de interdicție, în special atunci când Comisia se întemeiază pe teza unei poziții dominante colective, aceasta trebuie să autorizeze proiectul de concentrare. Într-adevăr, în special de la articolul 10 alineatul (6) din regulament ar rezulta că în cazul în care Comisia nu este în măsură să demonstreze un prejudiciu concurențial în temeiul unor probe convingătoare, sistemul regulamentului îi impune să autorizeze această operațiune.

40 Mai mult, recurențele susțin în această privință că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept nerecunoscând că, în cazul interzicerii unei concentrări, Comisia trebuie să se conformeze unor cerințe de probă mai ridicate decât în cazul autorizării unei astfel de operațiuni, întrucât interzicerea constituie un obstacol grav în calea libertății comerciale a părților care fac notificarea și întrucât concentrările trebuie să beneficieze de o prezumție de compatibilitate cu piața comună. Din jurisprudență ar reieși că temeinicia unei decizii de interzicere a unei concentrări trebuie dovedită de Comisie conform unui criteriu mai strict decât cel întemeiat pe simpla evaluare comparativă a probabilităților și că, în consecință, Comisia nu ar fi supusă aceleiași obligații în materie de probă în cazul unei decizii de autorizare a unei concentrări precum în cazul unei decizii de interzicere a unei astfel de operațiuni. Într-adevăr, în temeiul unui standard mai strict decât simpla evaluare comparativă a probabilităților, Comisia ar fi obligată, în realitate, să facă numai dovada temeiniciei unei decizii de interzicere a unei concentrări. Potrivit recurențelor, aprecierea făcută de Tribunal cu privire la decizia în litigiu și la probele pe care s-a întemeiat Comisia este impregnată de nerecunoașterea unui astfel de standard de probă „asimetric”.

41 În plus, recurențele susțin că, în consecință, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a solicitat Comisiei să dovedească lipsa de transparență a pieței muzicii înregistrate, deși ar fi trebuit să examineze dacă la data deciziei în litigiu era posibilă dovedirea existenței acestei transparențe, corespunzător cerințelor legale, cu probe suficiente. Această eroare ar afecta întreaga hotărâre atacată și în special, cu privire la anumite aspecte descrise în detaliu în memoriul de declarare a recursului, punctele 381-387, 389, 420, 428, 429, precum și punctul 433 din aceasta.

42 Potrivit asociației Impala, acceptarea argumentării dezvoltate de recurențe în susținerea celui de al doilea aspect al celui de al treilea motiv și recunoașterea existenței unei prezumții în favoarea autorizării concentrărilor ar putea avea repercusiuni grave asupra regimului de control al acestor operațiuni, cum ar fi riscul unei exploatare abuzive a sistemului. Această argumentare nu ar respecta echilibrul delicat, creat prin reglementarea comunitară referitoare la controlul concentrărilor, între interesele private și interesele publice și „obligația dublă simetrică” a Comisiei de a interzice concentrările care sunt incompatibile cu piața comună și de a le autoriza pe cele care sunt compatibile cu aceasta. Modalitățile de probațiune impuse în acest scop ar corespunde evaluării comparative a probabilităților și Comisia ar avea

sarcina de a demonstra ceea ce este cel mai probabil. Pe de altă parte, Impala susține că Tribunalul a reținut, pe de o parte, că fuseseră strânse de către Comisie o serie de elemente de probă convingătoare care dovedesc existența transparenței piețelor vizate, dar că aceasta, întemeindu-se pe existența reducerilor promoționale „mai puțin transparente”, a apreciat totuși în final că această transparență era insuficientă. Pe de altă parte, Tribunalul ar fi constatat de asemenea că elementele de probă care trebuiau să facă dovada acestei transparențe insuficiente nu o susțineau.

- 43 Pe de altă parte, Impala consideră că, prin argumentele menționate la punctul 41 din prezenta hotărâre, recurențele par să invite Curtea să revină asupra aprecierilor de fapt făcute de Tribunal.

— Aprecierea Curții

- 44 Cu titlu introductiv, rezultă din jurisprudența Curții că pretinsa nerespectare a normelor aplicabile în materie de probă constituie o chestiune de drept care este admisibilă în stadiul recursului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 iulie 1999, Hüls/Comisia, C-199/92 P, Rec., p. I-4287, punctul 65, precum și Hotărârea din 25 ianuarie 2007, Sumitomo Metal Industries și Nippon Steel/Comisia, C-403/04 P și C-405/04 P, Rec., p. I-729, punctul 40). Astfel, în măsura în care Impala, în cadrul excepției sale generale de inadmisibilitate, invocă în concret inadmisibilitatea celui de al treilea motiv în întregime, această argumentare nu poate fi admisă.

- 45 Pe fond, astfel cum subliniază Impala, a doua parte a celui de al treilea motiv se concentrează pe teza potrivit căreia cerințele în materie de probă sunt diferite după cum este vorba despre o decizie de autorizare a unei concentrări sau de o decizie de interdicere a unei astfel de operațiuni. În această privință, părțile nu contestă faptul că, în hotărârea atacată, Tribunalul a aplicat aceleași cerințe de probă în privința deciziei în litigiu, care constituie o decizie de autorizare a unei concentrări, precum acelea pe care le-ar fi aplicat unei decizii de interdicere a unei astfel de operațiuni.

46 În această privință, trebuie amintit de la bun început că din formularea articolului 2 alineatele (2) și (3) din regulament nu reiese că acesta impune cerințe de probă diferite în materia deciziilor de autorizare a unei concentrări, pe de o parte, și a deciziilor de interdicere a unei astfel de operațiuni, pe de altă parte.

47 Astfel cum s-a pronunțat deja, în esență, Curtea, analiza prospectivă necesară în materie de control al concentrărilor, care constă în examinarea modului în care o astfel de operațiune ar putea modifica factorii care determină situația concurenței pe o piață dată pentru a se verifica dacă de aici ar rezulta un obstacol semnificativ în calea unei concurențe efective, necesită imaginarea diverselor legături de la cauză la efect, pentru a fi reținută legătura cu cea mai mare probabilitate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 februarie 2005, Comisia/Tetra Laval, C-12/03 P, Rec., p. I-987, punctul 43).

48 Prin urmare, contrar susținerilor recurentelor, din regulament nu se poate deduce o prezumție generală de compatibilitate sau de incompatibilitate a unei concentrări notificate cu piața comună.

49 Această interpretare a regulamentului nu este infirmată de articolul 10 alineatul (6) din regulament, în temeiul căruia se consideră că o concentrare notificată este compatibilă cu piața comună în cazul în care Comisia nu a adoptat în termenul prevăzut o decizie prin care să se pronunțe asupra compatibilității acestei operațiuni. Astfel, această dispoziție este o expresie specifică a imperativului celerității care caracterizează economia generală a regulamentului și care impune Comisiei respectarea unor termene stricte pentru adoptarea deciziei finale (a se vedea în această privință Hotărârea din 18 decembrie 2007, Cementbouw Handel & Industrie/Comisia, C-202/06 P, Rep., p. I-12129, punctul 39). Totuși, această dispoziție constituie o excepție de la economia generală a regulamentului, care decurge în special de la articolul 6 alineatul (1) și de la articolul 8 alineatul (1) din regulament, excepție potrivit căreia Comisia se pronunță în mod expres asupra concentrărilor care îi sunt notificate.

50 Pe de altă parte, este desigur adevărat că din jurisprudența Curții reiese că deciziile Comisiei privind compatibilitatea concentrărilor cu piața comună trebuie susținute

de elemente suficient de semnificative și concordante (a se vedea în acest sens Hotărârea din 31 martie 1998, Franța și alții/Comisia, cunoscută sub numele „Kali & Salz”, C-68/94 și C-30/95, Rec., p. I-1375, punctul 228) și că, în contextul analizei unei concentrări de tip „conglomerat”, calitatea elementelor de probă prezentate de Comisie pentru a stabili necesitatea unei decizii de declarare a acestei operațiuni ca fiind incompatibilă cu piața comună este deosebit de importantă (a se vedea Hotărârea Comisia/Tetra Laval, citată anterior, punctul 44).

51 Cu toate acestea, nu se poate deduce din aceasta obligația Comisiei de a se conforma, în special atunci când aceasta din urmă se bazează pe o teză a unei poziții dominante colective, unor cerințe de probă mai ridicate în materia deciziilor de interdicere a concentrărilor decât în materia deciziilor de autorizare a unor astfel de operațiuni. Astfel, această jurisprudență ilustrează pur și simplu funcția esențială a probei care este de a crea convingerea cu privire la temeinicia unei teze sau, precum în materie de control al concentrărilor, de a susține evaluările care stau la baza deciziilor Comisiei (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Tetra Laval, citată anterior, punctele 41 și 44). În plus, faptul că este sau nu este vorba despre o teză a unei poziții dominante colective nu poate avea, în sine, influență asupra cerințelor de probă aplicabile. În această privință, complexitatea intrinsecă a unei teorii a obstacolului în calea concurenței enunțate cu privire la o concentrare notificată constituie un element de care trebuie să se țină cont la aprecierea caracterului plauzibil al diverselor consecințe ale acestei operațiuni, în vederea identificării aceleia care este cea mai probabilă, dar o astfel de complexitate nu are, ca atare, influență asupra nivelului de probă impus.

52 Din considerațiile precedente rezultă că atunci când este sesizată cu o concentrare în aplicarea regulamentului, în principiu, Comisia este obligată să își precizeze poziția fie în sensul autorizării acestei operațiuni, fie în sensul interzicerii acesteia, potrivit evaluării sale cu privire la evoluția economică cea mai probabilă care poate fi atribuită operațiunii în cauză.

53 Rezultă că recurențele consideră în mod greșit că, fiind vorba de o decizie de autorizare a unei concentrări, Tribunalul ar fi trebuit să examineze numai dacă Comisia ar fi putut să interzică operațiunea în litigiu, aplicând cerințe de probă deosebit de ridicate. În consecință, fără a fi necesară pronunțarea cu privire la admisibilitatea

criticilor specifice referitoare la punctele din hotărârea atacată enumerate la punctul 41 din prezenta hotărâre, se impune constatarea că, întrucât premisa care stă la baza acestor critici este lipsită de temei, acestea nu pot fi admise, indiferent de situație.

54 Prin urmare, având în vedere considerațiile precedente, trebuie să se respingă al doilea aspect al celui de al treilea motiv.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe o eroare de drept care constă în faptul că Tribunalul s-a întemeiat pe comunicarea privind obiecțiunile pentru a aprecia conținutul deciziei în litigiu

— Hotărârea atacată

55 În numeroase pasaje ale hotărârii atacate, în special la punctele 379, 424 și 446 din aceasta, Tribunalul a făcut trimitere la comunicarea privind obiecțiunile pentru a-și întemeia raționamentul, atât în ceea ce privește motivul întemeiat pe o motivare insuficientă a deciziei în litigiu, cât și în ceea ce privește motivul întemeiat pe erorile vădite de apreciere care afectează această decizie.

56 În cadrul examinării argumentului întemeiat pe o motivare insuficientă a deciziei în litigiu, Tribunalul a observat în special cele ce urmează:

„282 Mai întâi, trebuie examinat impactul împrejurării subliniate de [Impala] că, în comunicarea privind obiecțiunile, Comisia reținuse în mod foarte clar că această concentrare era incompatibilă cu piața comună în special pentru motivul că exista o poziție dominantă colectivă prealabilă propunerii de concentrare și că piața muzicii înregistrate era foarte transparentă și deosebit de propice coordonării.

- 283 Această schimbare fundamentală de poziție a Comisiei poate, desigur, să pară uimitoare, în special având în vedere întârzierea cu care a avut loc. Într-adevăr, astfel cum rezultă din dosarul și din dezbaterile în fața Tribunalului, pe parcursul întregii proceduri administrative, Comisia, pe baza tuturor informațiilor primite, în cursul a cinci luni de investigație, atât de la diferiți operatori de pe piață, cât și de la părțile implicate în concentrare, a considerat că piața era suficient de transparentă pentru a permite o coordonare tacită a prețurilor și numai în urma argumentării dezvoltate de părțile implicate în concentrare, asistate de consultantul lor economic, la audierea din [14] și [15] iunie 2004, fără a efectua noi investigații cu privire la piață, Comisia a adoptat poziția contrară și a adresat comitetului consultativ, la 1 iulie 2004, proiectul de decizie.
- 284 Cu toate acestea, astfel cum susține Comisia în mod întemeiat, din jurisprudență (Hotărârea [din 17 noiembrie 1987], [British American Tobacco] și Reynolds [Industries]/Comisia, [142/84 și 156/84, Rec., p. 4487]) rezultă că, atunci când Comisia respinge o cerere introdusă în temeiul articolului 3 din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, primul regulament de punere în aplicare a articolelor [81] și [82] din tratat (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3), este suficient ca aceasta să prezinte motivele pentru care nu a considerat posibil să stabilească existența unei încălcări a normelor privind concurența fără a fi obligată nici să explice eventuale diferențe față de comunicarea privind obiecțiunile, care constituie un document pregătitor ale cărui evaluări au o natură pur provizorie și sunt menite să delimiteze obiectul procedurii administrative față de întreprinderile care fac obiectul acestei proceduri, nici să discute toate aspectele de fapt și de drept abordate pe parcursul procedurii administrative. În Hotărârea [din 7 ianuarie 2004,] Aalborg Portland și alții/Comisia [, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, Rec., p. I-123], Curtea a amintit caracterul provizoriu al unei comunicări privind obiecțiunile și obligația Comisiei de a ține cont de elementele rezultate din procedura administrativă, în special pentru a înlătura obiecțiunile care s-au dovedit neîntemeiate.
- 285 Desigur, trebuie să se observe că această jurisprudență s-a dezvoltat referitor la procedurile de aplicare a articolelor 81 CE și 82 CE, iar nu în domeniul specific al controlului concentrărilor, în cadrul căruia respectarea termenelor imperative cu privire la adoptarea de decizii de către Comisie nu îi permite

prelungirea investigației sale, ceea ce face astfel din ce în ce mai puțin probabilă o schimbare fundamentală de poziție pe măsură ce procedura administrativă înaintează. De altfel, în observațiile sale finale, Comisia a subliniat că măsurile de investigare ulterioare audierii constau în esență în consultarea operatorilor de pe piață în legătură cu angajamentele propuse și nu privesc obiecțiunile formulate împotriva concentrării notificate. Cu toate acestea, nu este mai puțin adevărat că o comunicare privind obiecțiunile nu constituie decât un act pregătitor și că decizia finală nu trebuie să fie motivată decât în funcție de ansamblul împrejurărilor și elementelor pertinente în vederea evaluării efectelor propunerii de concentrare asupra concurenței pe piețele de referință. Rezultă că simpla împrejurare că, în cuprinsul deciziei, Comisia nu ar fi explicat modificările poziției sale față de poziția conținută în comunicarea privind obiecțiunile nu poate constitui, ca atare, o lipsă de motivare sau o motivare insuficientă.”

— Argumentele părților

- 57 Recurentele susțin că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin utilizarea comunicării privind obiecțiunile drept punct de referință pentru a evalua decizia în litigiu pe fond, cu nerespectarea dreptului la apărare.
- 58 În aceste condiții, recurentele consideră că această comparație efectuată de Tribunal între decizia în litigiu și concluziile provizorii ale Comisiei conținute în comunicarea privind obiecțiunile nu poate sta la baza concluziilor din hotărârea atacată în ceea ce privește motivarea deciziei în litigiu și evaluarea Comisiei conținută în decizie. În acest scop, recurentele citează punctele 300, 302 și 308 din hotărârea atacată în ceea ce privește evaluarea făcută de Tribunal cu privire la motivarea deciziei în litigiu. În plus, referitor la examinarea de către Tribunal a argumentelor întemeiate pe erori vădite de apreciere, recurentele critică în recursul formulat punctele 338, 339, 341, 362, 378, 379, 398, 402, 409, 419, 424, 446, 447, 451, 456, 467, 491, 532 și 538 din hotărârea respectivă.

59 În sprijinul recurentelor în cadrul acestui motiv, Comisia susține că, într-o mare parte din hotărârea atacată, Tribunalul, contrar jurisprudenței citate chiar de el la punctul 284 din această hotărâre, la care nu a făcut „decât o trimitere pur formală”, nu examinează decizia în litigiu ca atare în ceea ce privește aspectele dacă această decizie a fost suficient de motivată și, referitor la motivul întemeiat pe o eroare de fond, dacă decizia respectivă conține erori de fapt sau erori vădite de apreciere, ci în hotărârea sa se concentrează mai curând pe aspectul dacă comunicarea privind obiecțiunile s-a dovedit neîntemeiată. Astfel, în opinia Comisiei, din împrejurarea că anumite fapte nu au fost menționate în comunicarea privind obiecțiunile, Tribunalul deduce că acestea nu pot avea importanță pentru evaluarea consecințelor concentrării în general. În plus, deși Comisia a precizat în decizia în litigiu unele concluzii care fuseseră formulate într-un mod mai declarativ în comunicarea privind obiecțiunile, Tribunalul s-ar fi întemeiat în vederea controlului său pe evaluarea conținută în comunicarea respectivă.

60 Impala susține că Tribunalul s-a limitat să menționeze extrase din comunicarea privind obiecțiunile pentru a sublinia incoerențele intrinseci ale deciziei în litigiu înseși și lipsa de temeii pentru constatările formulate în aceasta. Tribunalul ar fi recunoscut în mod expres că o comunicare privind obiecțiunile este un document pregătit, că aceasta conține doar constatări provizorii și că nu există o obligație a Comisiei de explica diferențele dintre această comunicare și decizia în litigiu.

— Aprecierea Curții

61 Din jurisprudența Curții rezultă că principiul contradictorialității, care constituie un principiu fundamental al dreptului comunitar ce face parte în special din dreptul la apărare, impune ca, în cursul procedurii administrative, să i se fi oferit întreprinderii în cauză posibilitatea să își exprime în mod util punctul de vedere asupra realității și pertinentei faptelor și circumstanțelor invocate, precum și asupra înscrisurilor reținute de Comisie în susținerea afirmației sale privind existența unei încălcări a Tratatului CE (a se vedea în special în acest sens Hotărârea din 23 octombrie 1974, *Transocean Marine Paint Association/Comisia*, 17/74, Rec., p. 1063, punctul 15, Hotărârea din 7 iunie 1983, *Musique Diffusion française și alții/Comisia*, 100/80-

103/80, Rec., p. 1825, punctul 10, Hotărârea Kali & Salz, citată anterior, punctul 174, precum și Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, citată anterior, punctul 66).

62 În ceea ce privește procedurile de control al concentrărilor guvernate de regulament, acest principiu este consacrat la articolul 18 alineatul (3) a doua teză din acesta din urmă, precum și, în mod mai exact, la articolul 13 alineatul (2) din regulamentul de aplicare. Aceste ultime dispoziții impun printre altele, în esență, comunicarea în scris a obiecțiunilor Comisiei părților care fac notificarea, cu stabilirea termenului în care acestea pot informa în scris Comisia cu privire la comentariile lor.

63 Rezultă prin analogie cu jurisprudența referitoare la articolele 81 CE și 82 CE că o comunicare privind obiecțiunile este un document cu caracter procedural și pregătit care, pentru a asigura exercitarea eficientă a dreptului la apărare, delimitează obiectul procedurii administrative inițiate de Comisie, împiedicând-o astfel pe aceasta din urmă să rețină alte obiecțiuni în decizia sa prin care finalizează procedura vizată (a se vedea în special Ordonanța din 18 iunie 1986, British American Tobacco și Reynolds Industries/Comisia, 142/84 și 156/84, Rec., p. 1899, punctele 13 și 14). Prin urmare, este inerent naturii comunicării privind obiecțiunile să fie provizorie și susceptibilă de modificări la momentul evaluării efectuate ulterior de către Comisie, pe baza observațiilor care i-au fost prezentate în răspuns de către părți și a altor constatări de fapt (a se vedea în acest sens Hotărârea SGL Carbon/Comisia, citată anterior, punctul 62). Astfel, Comisia trebuie să țină cont de elementele rezultate din întreaga procedură administrativă, fie pentru a înlătura obiecțiuni care ar fi neîntemeiate, fie pentru a rectifica și completa atât în fapt, cât și în drept argumentarea sa în susținerea obiecțiunilor pe care le reține. Astfel, comunicarea privind obiecțiunile nu împiedică Comisia să își modifice poziția în favoarea întreprinderilor implicate (a se vedea Ordonanța British American Tobacco și Reynolds Industries/Comisia, citată anterior, punctul 13).

64 Prin urmare, Comisia nu este obligată la menținerea aprecierilor de fapt sau de drept exprimate în acest document. Dimpotrivă, aceasta trebuie să își motiveze decizia finală prin evaluările sale definitive bazate pe rezultatele întregii sale investigații, astfel cum se prezentau la momentul încheierii procedurii oficiale (a se vedea, prin

analogie, Ordonanța British American Tobacco și Reynolds Industries/Comisia, citată anterior, punctul 15).

65 Pe de altă parte, Comisia nu este obligată să explice eventualele diferențe față de evaluările sale provizorii conținute în comunicarea privind obiecțiunile (a se vedea în acest sens Ordonanța British American Tobacco și Reynolds Industries/Comisia, citată anterior, punctul 15, și Hotărârea British American Tobacco și Reynolds Industries/Comisia, citată anterior, punctul 70).

66 Faptul că, în cadrul controlului concentrărilor, Comisia este supusă unor termene de procedură stricte, spre deosebire de cazul domeniului de aplicare al articolelor 81 CE și 82 CE, nu schimbă cu nimic natura provizorie a comunicării privind obiecțiunile. Astfel, exercitarea eficientă a dreptului la apărare impune ca argumentarea părților implicate într-o concentrare preconizată să beneficieze în procedura de control al concentrărilor de aceeași luare în considerare precum aceea a argumentării părților vizate în procedurile intentate în temeiul articolului 81 CE sau 82 CE.

67 Este adevărat că în hotărârea atacată Tribunalul a recunoscut expres, în special la punctele 284 și 285 din aceasta, caracterul pregătitor al comunicării privind obiecțiunile, inclusiv în cadrul controlului concentrărilor. În plus, a recunoscut că, în conformitate cu jurisprudența referitoare la articolele 81 CE și 82 CE, Comisia nu este obligată să explice eventualele diferențe față de comunicarea privind obiecțiunile.

68 Cu toate acestea, având în vedere argumentarea adusă de recurente și de Comisie, expusă la punctele 58 și 59 din prezenta hotărâre, este necesar să se examineze criticile acestora din urmă exprimate față de o serie de trimiteri concrete la comunicarea privind obiecțiunile, făcute de Tribunal în cadrul analizei sale cu privire la legalitatea deciziei în litigiu.

69 În această privință, rezultă din jurisprudență că, deși în cadrul controlului concentrărilor, domeniu în care Comisia dispune de o marjă de apreciere în materie economică, controlul Tribunalului se limitează la verificarea exactității materiale a faptelor și la lipsa de eroare vădită de apreciere, nu este mai puțin adevărat că poate face

obiectul unui control jurisdicțional caracterul corect, complet și credibil al faptelor care stau la baza unei decizii (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Tetra Laval, citată anterior, punctul 39, precum și Hotărârea din 22 noiembrie 2007, Spania/Lenzing, C-525/04 P, Rep., p. I-9947, punctele 56 și 57). Într-adevăr, instanța comunitară poate în special pe această cale să verifice dacă au fost întrunite elementele de fapt și de drept de care depinde exercitarea puterii de apreciere (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 noiembrie 1991, Technische Universität München, C-269/90, Rec., p. I-5469, punctul 14). Rezultă că, în pofida caracterului pregătitor și provizoriu al comunicării privind obiecțiunile și deși Comisia nu este obligată să explice eventualele diferențe față de comunicarea privind obiecțiunile, Tribunalul nu poate în mod necesar să fie împiedicat să utilizeze comunicarea privind obiecțiunile pentru a interpreta o decizie a Comisiei, în special în ceea ce privește examinarea temeiului său de fapt.

70 Astfel, de exemplu, trimiterile la comunicarea privind obiecțiunile făcute de Tribunal la punctele 300, 302 și 308 din hotărârea atacată, în cadrul aprecierii sale cu privire la motivarea deciziei în litigiu, sunt făcute cu titlu exemplificativ, chiar cu titlu suplimentar, astfel cum a subliniat avocatul general în esență la punctele 165 și 166 din concluzii. Acest lucru este valabil pentru anumite puncte din hotărârea respectivă citate de recurente, care privesc aprecierea făcută de Tribunal cu privire la argumentele întemeiate pe erori vădite de apreciere, și anume punctele 338, 339, 341, 362, 402, 456, 467, 532 și 538 din hotărârea atacată, care servesc numai la ilustrarea și la completarea a ceea ce Tribunalul oricum dedusese deja direct din decizia în litigiu.

71 Cu toate acestea, se impune constatarea că în hotărârea atacată unele dintre trimiterile la comunicarea privind obiecțiunile dezvăluie faptul că Tribunalul, în pofida propriilor declarații cu privire la caracterul provizoriu al acestei comunicări, a dat un caracter mai credibil și mai decisiv la ceea ce a calificat, la punctul 410 din hotărârea respectivă, drept „constatări de fapt efectuate în prealabil” în comunicarea respectivă decât constatărilor conținute în însăși decizia în litigiu.

72 În esență, în această privință, Tribunalul s-a întemeiat pe o distincție între, pe de o parte, astfel de „constatări de fapt efectuate în prealabil” și, pe de altă parte, „aprecieri” care ar fi mai susceptibile să fie modificate în mod legal. În special, la punctul 379 din hotărârea atacată, Tribunalul califică afirmația cuprinsă în comunicarea

privind obiecțiunile potrivit căreia „există suficiente probe că majors sunt la curent cu condițiile comerciale ale fiecăruia” ca fiind nu o „apreciere a Comisiei, susceptibilă de a fi modificată, ci mai curând [...] o constatare de fapt rezultată din investigația sa”. Această afirmație făcută de Tribunal trebuie înțeleasă în lumina altor afirmații efectuate în prealabil în hotărârea atacată. Astfel, la punctul 335 din această hotărâre, Tribunalul precizează în special că „evaluările conținute în decizia [în litigiu] trebuie să fie compatibile cu constatările de fapt efectuate în comunicarea privind obiecțiunile în măsura în care nu s-a dovedit că acestea sunt incorecte”. În plus, la punctul 378 din hotărârea respectivă, Tribunalul precizează: „concluziile care [...] sunt întemeiate [pe elemente de probă, astfel cum sunt acestea menționate] în decizia [în litigiu] se distanțează foarte net de constatările efectuate în comunicarea privind obiecțiunile”.

73 Astfel, Tribunalul nu s-a limitat la utilizarea comunicării privind obiecțiunile drept instrument pentru verificarea caracterului corect, complet și credibil al faptelor care stau la baza deciziei în litigiu. Într-adevăr, acesta a atribuit un caracter definitiv unei anumite categorii de concluzii conținute în această comunicare, care totuși nu pot fi considerate decât provizorii.

74 Această concepție asupra comunicării privind obiecțiunile reiese în plus din alte puncte ale hotărârii atacate. Astfel, la punctele 409 și 410 din această hotărâre, Comisia este criticată de Tribunal pentru faptul că nu a dezmințit „constatările de fapt efectuate în prealabil” în comunicarea privind obiecțiunile. În plus, la punctul 424 din hotărârea atacată, recurențele și Comisia sunt criticate pentru că nu au afirmat și „nici, *a fortiori*, nu au demonstrat” că o „constatare” conținută în comunicarea respectivă ar fi incorectă. La punctul 446 din hotărârea atacată, se precizează de asemenea că „observația potrivit căreia nu exista nicio probă că reducerile ar fi afectat în mod sensibil prețurile constituie mai curând o constatare de fapt decât o apreciere”. Pe de altă parte, la punctele 398, 419, 447 și 451 din această hotărâre, Comisia este în esență criticată pentru că, în emiterea deciziei atacate, s-a întemeiat într-o măsură importantă pe impactul „reducerilor promoționale”, în timp ce în comunicarea privind obiecțiunile, astfel cum Tribunalul indică la punctul 447 din hotărârea respectivă, Comisia „nici nu a considerat necesar să menționeze [aceste reduceri]”.

75 Or, astfel cum subliniază Comisia, se poate ca părțile care fac notificarea, prin răspunsul lor la comunicarea privind obiecțiunile, să completeze sau să clarifice, în lumina acestei comunicări, „poziția” lor cu privire la funcționarea pieței sau a piețelor în cauză, astfel încât să poată fi adăugate noi elemente sau faptele examinate deja de Comisie să poată fi situate într-o cu totul altă perspectivă. În astfel de împrejurări, chiar dacă nu este demonstrată lipsa de temeinicie a anumitor constatări provizorii individuale efectuate de Comisie în comunicarea privind obiecțiunile, aprecierea acestor constatări de către Comisie în contextul modificat poate fi total diferită. În hotărârea atacată, se dovedește că Tribunalul, concentrându-se asupra diferențelor dintre decizia în litigiu, obiectul acțiunii cu care era sesizat, și „constatările de fapt efectuate în prealabil” în comunicarea privind obiecțiunile, a înlăturat această posibilitate. Într-adevăr, astfel cum susține Comisia, abordarea adoptată de Tribunal care decurge din cuprinsul anumitor puncte din hotărârea atacată pare să se fundamenteze pe ipoteza că, în comunicarea respectivă, concluziile provizorii ale Comisiei sunt în mod invariabil întemeiate pe elemente de probă neechivoce. Or, în afară, eventual, de elementele necontroversate care, de exemplu, datorită naturii lor empirice și verificabile, sunt atât de vădite încât sunt incontestabile, nu se poate prezuma că afirmațiile conținute într-o comunicare privind obiecțiunile nu sunt susceptibile de a fi modificate în lumina răspunsurilor la o astfel de comunicare. Pe de altă parte, chiar presupunând că Tribunalul avea dreptul de a face distincția între constatările de fapt și evaluările conținute în comunicarea privind obiecțiunile, se impune constatarea că în special, la punctele 370 și 446 din hotărârea atacată, a calificat drept constatări de fapt unele aprecieri complexe care, indiferent de situație, nu pot fi considerate constatări de fapt care nu sunt susceptibile de a fi modificate.

76 În aceste condiții, este necesar să se constate că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept în măsura în care, în analiza sa cu privire la argumentele întemeiate pe existența unor erori vădite de apreciere, a dat unor elemente conținute în comunicarea privind obiecțiunile un caracter definitiv fără a demonstra motivele pentru care aceste elemente ar trebui considerate ca fiind stabilite în mod incontestabil, în pofida poziției finale adoptate de Comisie în decizia în litigiu.

77 Astfel fiind, această eroare, apreciată de una singură, nu este de natură să repună în discuție aprecierea Tribunalului conținută la punctul 377 din hotărârea atacată, potrivit căreia „elementele de probă, astfel cum sunt menționate în decizia [în litigiu], nu permit susținerea concluziilor care sunt întemeiate pe ele”. În consecință, aceasta singură nu este susceptibilă să conducă la anularea hotărârii atacate. Așadar, trebuie să se procedeze la examinarea celorlalte motive.

Cu privire la al doilea motiv, precum și cu privire la primul aspect al celui de al treilea motiv, întemeiate pe erori de drept care constau în faptul că Tribunalul a solicitat Comisiei să inițieze noi verificări în urma răspunsului la comunicarea privind obiecțiunile și a aplicat modalități de probațiune excesive elementelor prezentate drept răspuns la comunicarea privind obiecțiunile

— Hotărârea atacată

78 În cadrul analizei sale cu privire la motivul întemeiat pe erori vădite de apreciere în ceea ce privește transparența pieței, la punctul 414 din hotărârea atacată, Tribunalul afirmă în special că „părțile implicate în concentrare nu pot aștepta ultimul moment pentru a prezenta Comisiei elemente de probă în vederea combaterii obiecțiilor ridicate în timp util de către Comisie, în măsura în care aceasta nu ar mai fi în măsură, din acel moment, să efectueze verificările necesare. În acest caz, elementele de probă trebuie cel puțin să apară ca fiind deosebit de credibile, obiective, pertinente și convingătoare pentru a putea combate în mod valabil obiecțiunile ridicate de Comisie”.

79 În plus, potrivit aprecierii Tribunalului de la punctul 415 din hotărârea atacată, Comisia nu poate „merge până la a delega fără control responsabilitatea comenzii anumitor aspecte ale investigației părților implicate în concentrare, în special atunci când, precum în speță, aceste aspecte constituie elementul crucial pe care este întemeiată decizia [în litigiu], iar datele și evaluările prezentate de părțile implicate în concentrare sunt diametral opuse informațiilor adunate de Comisie în cursul investigației sale, precum și concluziilor pe care le trăsese aceasta”.

80 În plus, în diferite locuri din hotărârea atacată, în special la punctele 398, 428 și 451 din aceasta, Tribunalul subliniază că, după răspunsul părților implicate în concentrare la comunicarea privind obiecțiunile, Comisia nu a făcut noi studii de piață pentru a controla temeinicia reorientării evaluării sale cu privire la concentrarea preconizată.

— Argumentele părților

- 81 Prin al doilea motiv, recurentele susțin că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când s-a pronunțat în esență că, în urma răspunsului la comunicarea privind obiecțiunile, Comisia este obligată să efectueze noi investigații pe piață. În consecință, concluzia acestuia potrivit căreia Comisia a săvârșit erori de apreciere și de motivare pentru că nu a efectuat noi verificări ar fi lipsită de temei.
- 82 Prin primul aspect al celui de al treilea motiv, care trebuie să fie tratat împreună cu al doilea motiv, recurentele susțin că, la punctul 414 din hotărârea atacată, Tribunalul a sugerat în realitate că probele dezincriminatoare prezentate de părțile care fac notificarea drept răspuns la comunicarea privind obiecțiunile sunt supuse unor cerințe superioare celor aplicabile elementelor probatorii indicate de Comisie în comunicarea privind obiecțiunile pentru a-și susține obiecțiunile.
- 83 Pentru susținerea recurentelor, Comisia afirmă în primul rând că, ținând cont de termenele scurte la care este supusă în temeiul regulamentului, trebuie să aibă posibilitatea de a se întemeia pe elementele de probă depuse de recurente în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile, acest răspuns făcând parte din procedura oficială. Asemănător recurentelor, Comisia amintește că regulamentul prevede aplicarea de amenzi sau de penalități cu titlu cominatoriu atunci când sunt comunicate informații incorecte sau înșelătoare și autorizează Comisia să revoce o decizie care este bazată pe indicații incorecte pentru care este responsabilă una dintre întreprinderi sau în cazul în care a fost obținută prin fraudă.
- 84 În al doilea rând, Comisia consideră că punctul 414 din hotărârea atacată, care prezintă abordarea urmată de Tribunal la punctele 415-457 din această hotărâre, care privește o serie de elemente de probă, dezvăluie o serie de erori de drept corelate, referitoare, printre altele, la forța probantă a elementelor de probă prezentate drept răspuns la comunicarea privind obiecțiunile.

85 Impala susține că Tribunalul a ținut cont de termenele stricte prevăzute de regulament. Acesta ar fi constatat pur și simplu abținerea Comisiei de la a proceda la cea mai ne semnificativă investigație suplimentară pe piață, fără a preciza dacă, după audiere, ar fi trebuit efectuate investigații pe piață. În opinia asociației Impala, Comisia ar fi trebuit să investigheze problematica transparenței și a reducerilor înainte de emiterea comunicării privind obiecțiunile.

86 Cu privire la primul aspect al celui de al treilea motiv, Impala susține că de la punctul 414 din hotărârea atacată rezultă că Tribunalul face aluzie la o situație teoretică în care părțile implicate într-o concentrare comunică elemente de probă în ultimul moment, nelăsând Comisiei nicio posibilitate de a efectua investigațiile necesare. De asemenea, în opinia asociației Impala, rezultă de la același punct din hotărârea atacată că trebuie să se prezume că Tribunalul considera nu că ar fi fost necesară investigarea de către Comisie a problematicii respective după audiere, ci că aceasta ar fi trebuit să acționeze în acest sens mai devreme în cursul procedurii oficiale.

— Aprecierea Curții

87 Trebuie să se respingă de la început teza asociației Impala, prezentată la punctul 86 din prezenta hotărâre, potrivit căreia punctul 414 din hotărârea atacată ar viza o situație ipotetică. În realitate, o astfel de interpretare a punctului 414 menționat este contrazisă chiar de termenii în care acesta este redactat, din care rezultă că observațiile Tribunalului criticate în cadrul primului aspect al celui de al treilea motiv ar viza procedura care a condus la adoptarea deciziei în litigiu.

88 Apoi, trebuie amintit că, astfel cum rezultă de la punctele 61 și 62 din prezenta hotărâre, respectarea dreptului la apărare înainte de adoptarea oricărei decizii care ar putea aduce prejudicii întreprinderilor implicate este imperativă în procedurile de control al concentrărilor.

89 În consecință, în principiu, părților care fac notificarea nu li se poate reproșa că nu prezintă anumite argumente, fapte sau elemente de probă, eventual decisive, decât

în cadrul argumentelor lor în răspuns la comunicarea privind obiecțiunile. În realitate, numai prin intermediul acestei comunicări părțile implicate în concentrare pot obține indicații detaliate cu privire la rezervele emise de Comisie în privința proiectului acestora de concentrare, precum și cu privire la argumentele și la elementele de probă pe care Comisia se întemeiază în acest scop. Astfel cum reiese de la punctul 62 din prezenta hotărâre, rezultă din dreptul la apărare al întreprinderilor care fac notificarea, consacrat la articolul 18 alineatul (3) a doua teză din regulament, precum și la articolul 13 alineatul (2) din regulamentul de aplicare, că acestea au dreptul de a prezenta în cadrul audierii lor scrise și orale, după primirea comunicării privind obiecțiunile, tot ceea ce consideră ca fiind susceptibil de a combate obiecțiunile Comisiei și de a o determina pe aceasta din urmă să autorizeze concentrarea preconizată. Contrar susținerilor Tribunalului, cuprinse în special la punctul 414 din hotărârea atacată, o argumentare prezentată în răspuns la comunicarea privind obiecțiunile face parte din investigația ce trebuie efectuată în cadrul procedurii oficiale. Astfel de argumente nu sunt tardive, ci intervin la momentul prevăzut în acest scop în cadrul procedurii de control al concentrărilor.

90 Pe de altă parte, trebuie de asemenea amintit că, astfel cum rezultă de la punctul 49 din prezenta hotărâre, imperativul celerității care caracterizează economia generală a regulamentului impune Comisiei respectarea termenelor stricte pentru adoptarea deciziei finale.

91 În aceste condiții, având în vedere în special limitările temporale care decurg din termenele de procedură prevăzute de regulament, Comisia nu ar putea fi obligată, în principiu, în fiecare caz individual, să transmită, după comunicarea privind obiecțiunile și după audierea întreprinderilor implicate, către numeroși agenți economici cereri de informații extinse cu puțin timp înainte de transmiterea proiectului său de decizie către comitetul consultativ pentru controlul concentrărilor, în temeiul articolului 19 din regulament.

92 În plus, astfel cum a subliniat Comisia, răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile poate să acorde o atenție deosebită elementelor pe care părțile care fac notificarea le consideră cruciale pentru soluționarea procedurii oficiale. Astfel de elemente pot să nu fi fost considerate cruciale în comunicarea privind obiecțiunile. Or, neluarea în considerare a acestor elemente poate să facă parte din criticile întreprinderilor care fac notificarea față de evaluarea preliminară a Comisiei. Având în vedere cerințele dreptului la apărare, argumentele părților care fac notificarea prezentate în răspuns

la comunicarea privind obiecțiunile nu pot fi supuse unor cerințe mai ridicate în privința forței probante și a caracterului convingător decât cele la care sunt supuse argumentele concurenților, ale clienților sau ale altor terți interogați de Comisie în cursul procedurii administrative sau cu privire la elementele furnizate de întreprinderile care fac notificarea într-o etapă anterioară investigației efectuate de Comisie.

93 Pe de altă parte, atunci când analizează în decizia sa argumentele în apărare ale întreprinderilor care fac notificarea și profită de ocazie pentru a revedea propriile concluzii provizorii cuprinse în comunicarea privind obiecțiunile pentru a se îndepărta, eventual, de acestea, Comisia nu efectuează o „delegare” a investigației către întreprinderile respective. În această privință, trebuie amintit că articolele 14 și 15 din regulament prevăd aplicarea de amenzi sau de penalități cu titlu cominatoriu în cazul în care sunt furnizate informații incorecte sau înșelătoare și că articolul 8 alineatul (5) litera (a) din același regulament abilitază Comisia să revoce o decizie care se bazează pe informații incorecte pentru care este responsabilă una dintre întreprinderi sau în cazul în care a fost obținută prin fraudă.

94 Într-adevăr, Comisia este obligată să examineze cu atenție argumentele părților la concentrare în privința exactității acestora, a caracterului lor complet și convingător și să le ignore în caz de îndoieli justificate. Este de asemenea adevărat că, în temeiul articolului 3 alineatul (1) din regulamentul de aplicare, notificarea propunerii de concentrare trebuie să cuprindă informații exacte și complete și că, potrivit articolului 11 din regulament, părțile care fac notificarea sunt obligate să răspundă în mod complet, exact și în termenele prevăzute la cererile eventuale de informații din partea Comisiei, în caz contrar, dacă cererile de informații în discuție au fost adresate printr-o decizie, Comisia, în temeiul articolelor 14 și 15 din regulament, putând aplica amenzi sau penalități cu titlu cominatoriu. Cu toate acestea, nu este mai puțin adevărat că, în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile, aceasta trebuie, în caz contrar aducându-se atingere dreptului la apărare al părților care fac notificarea, să aplice aceleași criterii precum cele utilizate în scopul analizei argumentelor terților sau precum cele reținute într-o etapă incipientă a investigației sale, putând în același timp să acționeze în consecință în ipoteza în care, într-o etapă foarte avansată a procedurii, se dovedește că notificarea respectivă nu respectă cerințele articolului 3 alineatul (1) din regulamentul de aplicare.

95 Rezultă că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept, pe de o parte, obligând, în esență, Comisia să fie deosebit de exigentă în ceea ce privește caracterul probant al

elementelor de probă și al argumentelor aduse de către părțile care au făcut notificarea în răspuns la comunicarea privind obiecțiunile și, pe de altă parte, ajungând la concluzia că lipsa unor studii de piață suplimentare după comunicarea privind obiecțiunile și după preluarea de către Comisie a argumentelor în apărare ale recurențelor ar echivala cu o delegare nelegală a investigației către părțile la concentrare.

- 96 Totuși, această eroare de drept nu aduce atingere hotărârii atacate în întregime, în special părții acesteia privind motivarea insuficientă a deciziei în litigiu și aprecierea Tribunalului de la punctul 377 din hotărârea atacată, potrivit căreia „elementele de probă, astfel cum sunt menționate în decizia [amintită], nu permit susținerea concluziilor la care s-a ajuns”. Prin urmare, trebuie să se examineze celelalte motive.

Cu privire la al șaptelea motiv, întemeiat pe o eroare de drept care constă în faptul că Tribunalul s-a bazat pe elemente de probă care nu au fost divulgate părților la concentrare

— Hotărârea atacată

- 97 La punctul 352 din hotărârea atacată, în cadrul analizei efectuate de Tribunal cu privire la transparența prețurilor și în special cu privire la posibilitatea unei supravegheri a pieței cu amănuntul de către majors prin intermediul unor rapoarte de control săptămânale întocmite de către reprezentanții lor comerciali, Tribunalul subliniază o constatare a Comisiei cuprinsă în decizia în litigiu, potrivit căreia recurenții ar fi instaurat un sistem de rapoarte săptămânale cuprinzând și informații asupra concurenților. În această privință, la punctele 356-360 din hotărârea atacată, Tribunalul face, în plus, trimitere la anumite documente prezentate de Impala și calificate drept confidențiale. Astfel, punctele 356-360 din versiunea publicată în Recueil a hotărârii atacate sunt pur și simplu marcate „[confidențial]”. De asemenea, la punctele 389 și 451 din această hotărâre se face referire la rapoartele săptămânale de control, punctul 389 menționat cuprinzând o parte marcată „[confidențial]” în versiunea publicată în Recueil.

— Argumentele părților

- 98 Recurente susțin că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept în măsura în care s-a întemeiat, la punctele 356-360 din hotărârea atacată, pe elemente de probă care nu erau la dispoziția Comisiei la data adoptării deciziei în litigiu și care nu le-au fost niciodată divulgate. În această privință ar fi dificil de imaginat motivul pentru care Tribunalul ar fi evocat aceste documente în cinci puncte din hotărâre și ar fi făcut referire la acestea în două rânduri, la punctele 389 și 451 din hotărârea atacată, dacă nu le-ar fi considerat pertinente pentru rezultatul controlului său.
- 99 Impala susține că elementele în discuție au fost menționate în cursul audierii din 14 și 15 iunie 2004 în prezența părților și au fost comunicate Comisiei cu titlu confidențial după aceste dezbateri. În opinia asociației Impala, recurente au fost astfel informate, în cursul dezbaterilor menționate, că era vorba de propriile practici de control al prețurilor în Franța și acestea au prezentat numeroase observații asupra acestui aspect al sistemului de stabilire a prețurilor, atât în cursul procedurii administrative, cât și în cursul procedurii în fața Tribunalului. În orice caz, în opinia asociației Impala, chiar dacă criticile formulate de recurente în cadrul acestui motiv ar fi întemeiate, nu s-ar putea ține seama de acestea pentru că elementele menționate nu au influențat rezultatul hotărârii atacate.

— Aprecierea Curții

- 100 În primul rând, trebuie să se respingă argumentul asociației Impala prezentat la punctul 99 din prezenta hotărâre, în conformitate cu care recurente au fost suficient informate, cu ocazia audierii în fața Comisiei, asupra conținutului documentelor avute în vedere la punctele 356-360 din hotărârea atacată. Într-adevăr, rezultă din memoriul în răspuns depus de Impala la Curte că „[a]ceastă informație a fost menționată în cursul audierii [...] și a fost ulterior comunicată Comisiei cu titlu confidențial după audiere”. În aceste împrejurări, nu s-ar putea pretinde că, în speță, conținutul acestor documente a fost descris în timp util și cu precizia și coerența necesare pentru a permite recurentelor, dacă era cazul, să răspundă în mod util la concluziile pe care Impala le-a putut formula, în temeiul acestor documente, în fața Comisiei.

- 101 În conformitate cu articolul 18 alineatul (3) din regulament, Comisia nu poate să își fundamenteze deciziile adoptate în temeiul acestuia decât pe obiecțiunile asupra cărora părțile au putut să își prezinte observațiile. De aici rezultă că, având în vedere faptul că recurențele nu au putut să ia cunoștință în timp util de conținutul documentelor confidențiale în discuție, Comisia nu putea să se întemeieze pe aceste documente în vederea adoptării deciziei în litigiu.
- 102 Prin urmare, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept pentru că s-a întemeiat, în scopul anulării deciziei în litigiu, pe documentele prezentate cu titlu confidențial de Impala, din moment ce Comisia nu ar fi putut să le utilizeze în scopul adoptării deciziei menționate din cauza caracterului lor confidențial.
- 103 Fără să fie necesară pronunțarea asupra aspectului dacă luarea în considerare a documentelor menționate ar fi putut avea vreo influență asupra rezultatului examinării de către Tribunal a argumentelor referitoare la erorile vădite de apreciere săvârșite de către Comisie, este suficient să se sublinieze că, indiferent de situație, eroarea de drept identificată în cadrul celui de al șaptelea motiv nu este susceptibilă să pună în discuție concluzia Tribunalului, prezentată la punctul 325 din hotărârea atacată, potrivit căreia, în esență, decizia în litigiu trebuie anulată din cauza unei motivații insuficiente. Trebuie, așadar, să se examineze celelalte motive.

Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe o eroare de drept care constă în faptul că Tribunalul a încălcat criteriile juridice pertinente aplicabile în materia creării sau consolidării unei poziții dominante colective

— Hotărârea atacată

- 104 La punctele 250-254 din hotărârea atacată, Tribunalul a formulat următoarele observații cu privire la noțiunea de poziție dominantă colectivă:

- „250 [...] Determinarea existenței unei poziții dominante colective trebuie să se sprijine pe o serie de elemente de fapt certe, din trecut sau actuale, care atestă obstacole semnificative în calea concurenței pe piață din cauza puterii dobândite de anumite întreprinderi de a adopta împreună aceeași linie de conduită pe această piață, într-o măsură apreciabilă, independent de concurenții acestora, de clientela lor și de consumatori.
- 251 Rezultă că, în cadrul aprecierii existenței unei poziții dominante colective, cele trei condiții enunțate de Tribunal în Hotărârea [din 6 iunie 2002] *Airtours/Comisia*, [T-342/99, Rec., p. II-2585], deduse în urma unei analize teoretice a noțiunii de poziție dominantă colectivă, chiar dacă acestea sunt, în mod cert, în egală măsură necesare, pot totuși, dacă este cazul, să fie stabilite în mod indirect pe baza unui ansamblu de indicii și de elemente de probă, eventual chiar foarte eterogene, care privesc semne, manifestări și fenomene inerente prezenței unei poziții dominante colective.
- 252 Astfel, în special, o aliniere strânsă a prețurilor pe o lungă durată, mai ales dacă acestea sunt la un nivel supraconcurențial, asociată cu alți factori tipici ai unei poziții dominante colective, ar putea, în lipsa unei alte explicații raționale, să fie suficientă pentru a demonstra existența unei poziții dominante colective, chiar dacă nu ar exista probe solide directe ale unei puternice transparențe a pieței, având în vedere că o astfel de transparență poate fi prezumată în astfel de împrejurări.
- 253 Rezută că, în speță, alinierea prețurilor, atât brute cât și nete, din ultimii șase ani, în condițiile în care produsele nu sunt identice (fiecare disc având un conținut diferit), precum și menținerea lor la un nivel destul de stabil și perceput ca fiind ridicat în pofida unei scăderi importante a cererii, asociate cu alți factori (puterea întreprinderilor în poziție de oligopol, stabilitatea cotelor de piață etc.), astfel cum au fost constatate de Comisie în decizia [în litigiu], ar putea, în lipsa unei alte explicații, să sugereze sau să constituie un indiciu că alinierea prețurilor nu este rezultatul jocului normal al unei concurențe efective și că piața este suficient de transparentă pentru a permite o coordonare tacită a prețurilor.

254 Cu toate acestea, având în vedere faptul că [Impala] și-a întemeiat argumentarea mai mult pe o aplicare eronată a diferitelor condiții necesare pentru existența unei poziții dominante colective, astfel cum sunt definite în Hotărârea *Airtours/Comisia*, [citată anterior], și în special a condiției referitoare la transparența pieței decât pe teza potrivit căreia constatarea unei politici comune pe o perioadă îndelungată asociată cu prezența unei serii de alți factori caracteristici pentru existența unei poziții dominante colective ar putea, în anumite împrejurări și în lipsa unei alte explicații, să fie suficientă pentru a demonstra existența unei astfel de poziții, spre deosebire de situația creării acesteia, fără să fie necesar să se stabilească în mod pozitiv transparența pieței, Tribunalul se va limita, în cadrul examinării motivelor invocate, să verifice dacă decizia [în litigiu] a aplicat în mod corect condițiile rezultate din jurisprudența *Airtours*. Într-adevăr, chiar fără să fie necesară analizarea aspectului dacă o atitudine inversă ar determina depășirea de către Tribunal a cadrului litigiului astfel cum acesta a fost definit de către părți sau ar constitui o simplă aplicare a dreptului în cadrul unui motiv invocat de [Impala], acest demers se impune, în virtutea principiului contradictorialității, având în vedere că acest aspect nu a fost dezbătut în fața Tribunalului.”

105 Punctul 309 din hotărârea atacată este formulat în termenii următori:

„Pe de altă parte, rezultă din ultima frază a considerentului (77) al deciziei [în litigiu] că reducerile nu pot afecta în mod real transparența pieței în materie de prețuri care reiese în special din prețurile publice de catalog, în măsura în care s-a constatat că «[d]acă marile case de discuri s-ar fi îndepărtat în mod sensibil de politicile convenite în materie de prețuri prin acordarea de reduceri, această diferență ar fi apărut în prețurile medii nete ale acestora».”

106 În ceea ce privește aspectul incidenței pe care variațiile dintre reduceri o au asupra transparenței pieței, Tribunalul a indicat în special, la punctul 420 din hotărârea atacată, că „[astfel cum] a subliniat [Impala], diferențele dintre gamele de reduceri în timp ar putea fi rezultatul unor diferențe între performanțe și nu exclud faptul ca reducerile să se sprijine pe un ansamblu cunoscut de reguli”.

107 La punctul 427 din hotărârea atacată, Tribunalul a indicat că anumite elemente de probă pe care se sprijinea Comisia „nu exclud ca [variațiile dintre reduceri pe client] să se poată explica destul de ușor, cel puțin pentru un specialist din acest sector, pornind de la un anumit număr de reguli generale sau specifice care guvernează acordarea de reduceri”.

108 Punctul 428 din hotărârea atacată este formulat după cum urmează:

„Chiar dacă [Impala], astfel cum a subliniat Comisia, nu a prezentat în mod precis care ar fi aceste reguli care guvernează acordarea de reduceri promoționale sau chiar dacă, potrivit Comisiei, aceasta a prezentat un număr prea ridicat, ceea ce ar face ca aplicarea lor să fie complexă și, așadar, prea puțin transparentă, nu este mai puțin adevărat că, astfel cum a fost deja constatat, Comisia nu a efectuat investigații pe piață în această privință sau, cel puțin, nu a prezentat niciun element de probă privind opacitatea reducerilor promoționale, cu excepția tabelelor părților la concentrare, tabele care, în afara imperfecțiunilor lor, nu au, în orice caz, drept obiectiv decât stabilirea existenței unor anumite variații ale reducerilor menționate, dar care nu demonstrează că aceste variații nu ar putea să fie mai mult sau mai puțin ușor explicabile pentru un specialist din acest sector. [...]”

109 La punctul 429 din hotărârea atacată, Tribunalul arată că „chiar [d]acă combinarea unor variabile are ca efect obligatoriu creșterea numărului ipotezelor, Comisia nu a demonstrat totuși că un astfel de exercițiu ar fi căpătat o dificultate excesivă pentru un specialist de pe această piață”.

— Argumentele părților

110 Potrivit recurentelor, prin faptul că a concluzionat că există erori vădite de apreciere săvârșite de Comisie și că aceasta ar fi motivat insuficient decizia în litigiu cu privire la transparența pieței, Tribunalul a încălcat dreptul comunitar referitor la noțiunea de poziție dominantă colectivă. Potrivit recurentelor, criteriul privind transparența pieței ca element indicativ al unei poziții dominante colective pe o piață, astfel cum

a fost enunțat de Tribunal în Hotărârea Airtours/Comisia, citată anterior, și pe care Tribunalul declară că îl utilizează în hotărârea atacată, impunea Comisiei să stabilească, în primul rând, că majors dispuneau de un mecanism plauzibil de supraveghere a respectivelor prețuri nete angro și, în al doilea rând, având în vedere că decizia în litigiu privea în principal aspectul existenței unei coluziuni tacite, că majors au aplicat în realitate un astfel de mecanism de supraveghere.

111 Potrivit recurentelor, în practică, Tribunalul a aplicat un criteriu atenuat pentru stabilirea transparenței pieței, astfel cum rezultă în special de la punctul 251 din hotărârea atacată, prin faptul că acesta a dedus această transparență dintr-un anumit număr de factori care, în drept, nu sunt suficienți pentru a stabili gradul necesar de transparență. În special, prin ignorarea pertinentei reducerilor pentru a aprecia transparența la nivelul prețurilor nete angro, Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept prin omiterea identificării unei metode care să permită supravegherea într-un mod suficient de precis și oportun a modificărilor importante ale prețurilor nete angro ale celorlați majors pentru a identifica cu precizie și la timp orice deviere în nivelurile de prețuri convenite tacit.

112 În opinia recurentelor, ipoteza unei coluziuni tacite preexistente implică faptul că recurențele, precum și ceilalți majors ar fi supravegheat efectiv prețurile lor nete angro și ar fi dispus de informații suficient de precise și oportune asupra modificărilor respectivelor prețuri nete angro. Or, nici Tribunalul, nici Impala, nici Comisia nu ar fi putut identifica un mecanism de supraveghere prin care majors ar fi putut monitoriza prețurile nete angro sau dovedi că un astfel de mecanism a fost utilizat.

113 Dimpotrivă, Tribunalul a aplicat, potrivit recurentelor, un criteriu eronat în cadrul aprecierii sale asupra gradului de transparență necesar pentru a putea concluziona că există o poziție dominantă colectivă pe piețele muzicii înregistrate în discuție. Într-adevăr, acesta ar fi reținut elemente care nu sunt pertinente pentru criteriul transparenței pieței și ar fi îndepărtat alte elemente care totuși sunt în mod evident

pertinente în această privință. În ceea ce privește acest ultim aspect, recurențele susțin că Tribunalul a săvârșit erori de drept în special:

- deducând, la punctul 309 din hotărârea atacată, transparența reducerilor din impactul acestora asupra prețurilor medii nete;
- îndepărtând, la punctul 429 din hotărârea atacată, relevanța structurilor complexe de prețuri pentru aprecierea transparenței și
- îndepărtând, la punctele 298, 306, 310 și 395 din hotărârea atacată, relevanța variațiilor de prețuri pentru aprecierea transparenței.

114 În principal, Impala sugerează că al cincilea motiv constituie o tentativă din partea recurențelor de a repune în discuție aprecierile de fapt formulate de Tribunal, fără să invoce erori de drept.

115 În subsidiar, Impala susține că, în hotărârea atacată, Tribunalul a aplicat un criteriu corect pentru stabilirea transparenței pieței, și anume criteriul enunțat la punctul 62 din Hotărârea Tribunalului Airtours/Comisia, citată anterior. În această privință Impala susține în special că singurul element în legătură cu care Comisia a constatat că era „mai puțin” transparent era acela reprezentat de reducerile promoționale. Cu toate acestea, Tribunalul s-ar fi pronunțat în sensul că elementele de probă determinante pe care Comisia și-a întemeiat constatarea nu susțineau această constatare, chiar dacă s-a efectuat o examinare exhaustivă a acestor elemente de probă. În realitate, al cincilea motiv nu ar viza criteriul juridic al transparenței pieței, ci mai degrabă evaluarea de către Tribunal a elementelor de fapt care stabilesc această transparență. Potrivit asociației Impala, hotărârea atacată nu a făcut o aplicare eronată a criteriului enunțat la punctul 62 din Hotărârea Tribunalului Airtours/Comisia, citată anterior, deoarece Tribunalul nu a aplicat un criteriu atenuat și nici nu a omis să examineze transparența la nivelul cerut.

116 În plus, Impala contestă afirmațiile rezumate la punctul 113 din prezenta hotărâre.

— Aprecierea Curții

117 Din jurisprudența Curții rezultă că aspectul dacă Tribunalul a aplicat un standard juridic corect în cadrul examinării elementelor de probă reprezintă o problemă de drept care poate fi, ca atare, invocată în cadrul unui recurs (a se vedea Hotărârea Sumitomo Metal Industries și Nippon Steel/Comisia, citată anterior, punctul 40). În privința cauzei de față, argumentele recurențelor care figurează la punctele 110-112 din prezenta hotărâre sunt, așadar, admisibile în stadiul recursului.

118 În ceea ce privește cele trei critici punctuale rezumate la punctul 113 din prezenta hotărâre, numai a doua și a treia sunt admisibile. Într-adevăr, prima critică punctuală nu privește pertinenta unui anume element utilizat pentru stabilirea existenței unei poziții dominante colective, ci urmărește, în realitate, o nouă apreciere asupra faptelor, ceea ce, în virtutea jurisprudenței constante amintite la punctul 29 din prezenta hotărâre, nu intră, în principiu, în competența Curții în materie de recurs (a se vedea de asemenea în acest sens, prin analogie, Hotărârea din 22 noiembrie 2007, Sniace/Comisia, C-260/05 P, Rep., p. I-10005, punctele 34 și 35). În schimb, a doua și a treia critică punctuală constau în invocarea unor erori de drept.

119 Trebuie amintit de la început că, în ceea ce privește temeinicia acestui motiv, Curtea s-a pronunțat deja în sensul că, în esență, noțiunea de poziție dominantă colectivă este inclusă în cea de poziție dominantă în sensul articolului 2 din regulament (a se vedea în acest sens Hotărârea Kali & Salz, citată anterior, punctele 166 și 178). În această privință, existența unui acord sau a altor legături juridice între întreprinderile implicate nu este indispensabilă pentru constatarea unei poziții dominante colective. O astfel de constatare ar putea rezulta din alți factori corelativi și ar depinde de o apreciere economică și, mai ales, de o apreciere a structurii pieței în cauză (a se vedea Hotărârea din 16 martie 2000, Compagnie maritime belge transports și alții/Comisia, C-395/96 P și C-396/96 P, Rec., p. I-1365, punctul 45).

120 În privința unei pretinse creări sau consolidări a unei poziții dominante colective, Comisia este obligată să evalueze, conform unei analize prospective a pieței de referință, dacă o concentrare cu care este sesizată conduce la o situație în care concurența efectivă pe piața în cauză este restricționată în mod semnificativ de către întreprinderile care sunt părți la concentrare și de către una sau mai multe întreprinderi terțe care au, împreună, în special datorită factorilor corelativi existenți între acestea, capacitatea de a adopta aceeași linie de conduită pe piață (a se vedea Hotărârea Kali & Salz, citată anterior, punctul 221) în scopul de a profita de o situație de putere economică colectivă, și aceasta în condițiile în care concurenții actuali sau potențiali sau chiar și clienții și consumatorii nu pot reacționa în mod eficient.

121 Astfel de factori corelativi includ în special relația de interdependență care există între membrii unui oligopol restrâns, în interiorul căruia, pe o piață având caracteristicile adecvate, în special în privința concentrării pieței, a transparenței și a omogenității produselor, aceștia sunt în măsură să prevadă comportamentele lor reciproce și sunt, așadar, puternic incitați să își alinieze comportamentul pe piață, astfel încât să își maximizeze profitul comun prin majorarea unor prețuri, prin reducerea producției, a posibilității de alegere sau a calității bunurilor și serviciilor, prin reducerea inovației sau prin exercitarea, în alt mod, a unei influențe asupra factorilor concurențiali. Astfel, într-un asemenea context, orice agent economic știe că o acțiune puternic concurențială din partea sa ar provoca o reacție din partea celorlalți, astfel încât acesta nu ar culege niciun avantaj din inițiativa sa.

122 O situație de poziție dominantă colectivă, care restricționează în mod semnificativ concurența efectivă pe piața comună sau pe o parte substanțială a acesteia, poate, așadar, să apară în urma unei concentrări, atunci când, luând în considerare caracteristicile pieței în cauză și modificarea pe care ar aduce-o acestor caracteristici prin realizarea concentrării, aceasta ar avea drept rezultat că, devenind conștient de interesele comune, fiecare membru al oligopolului respectiv ar considera drept posibil, rațional din punct de vedere economic și, prin urmare, preferabil să adopte în mod durabil aceeași linie de conduită pe piață în scopul de a vinde la prețuri mai mari decât prețurile concurențiale, fără să fie nevoit să încheie un acord sau să recurgă la o practică concertată în sensul articolului 81 CE și fără ca actualii sau potențialii concurenți sau chiar și clienții și consumatorii să poată reacționa în mod eficient.

123 Probabilitatea unei astfel de coordonări tacite este mai ridicată în cazul în care concurenții pot ajunge ușor la o percepție comună asupra modului în care trebuie să funcționeze coordonarea, în special în privința parametrilor susceptibili să facă obiectul coordonării avute în vedere. Într-adevăr, dacă nu ar putea ajunge în mod tacit la o înțelegere comună a modalităților de coordonare, concurenții ar trebui eventual să recurgă la practicile interzise la articolul 81 CE pentru a putea adopta o linie comună de conduită pe piață. În plus, având în special în vedere tentația ce poate exista pentru fiecare participant la o coordonare tacită de a devia de la această coordonare pentru a-și majora profitul pe termen scurt, trebuie să se aprecieze dacă o astfel de coordonare poate fi de durată. În această privință, întreprinderile care își coordonează comportamentele trebuie să fie capabile de a supraveghea într-o măsură suficientă dacă modalitățile coordonării sunt respectate. Transparența pe piață ar trebui, prin urmare, să fie suficientă pentru a permite în special fiecărei întreprinderi implicate să cunoască, în mod suficient de precis și imediat, evoluția comportamentului pe piață a fiecăruia dintre ceilalți participanți la coordonare. În plus, disciplina impune existența unui mecanism disuasiv credibil care să poată fi pus în aplicare dacă este detectat un comportament deviant. De altfel, reacțiile întreprinderilor care nu participă la coordonare, cum ar fi concurenții actuali sau viitori, precum și reacțiile clienților nu ar trebui să pună în discuție rezultatele așteptate ale coordonării.

124 Condițiile enunțate de Tribunal la punctul 62 din Hotărârea Airtours/Comisia, citată anterior, în legătură cu care, la punctul 254 din hotărârea atacată, Tribunalul s-a pronunțat în sensul că trebuiau aplicate în litigiul din fața sa, nu încalcă criteriile prezentate la punctul precedent din prezenta hotărâre.

125 Or, în cadrul aplicării unor astfel de criterii, trebuie evitat un demers mecanic ce constă în a verifica separat fiecare dintre criteriile menționate luate în mod individual, ignorând mecanismul economic global al unei posibile coordonări tacite.

126 În această privință, aprecierea, de exemplu, a transparenței pe o piață anume nu ar trebui să se facă în mod izolat și abstract, ci ar trebui să se efectueze în lumina unui mecanism de posibilă coordonare tacită. Astfel, numai dacă se ține seama de o astfel de ipoteză este posibil să se verifice dacă eventualele elemente de transparență existente pe o piață pot efectiv să faciliteze stabilirea tacită a unei linii de conduită comune și/sau să permită concurenților respectivi să supravegheze în mod suficient dacă modalitățile unei astfel de linii de conduită sunt respectate. Cu privire la acest

ultim aspect, în scopul analizei durabilității unei coordonări tacite postulate, trebuie să se țină seama de mecanismele de supraveghere eventual accesibile participanților la pretinsa coordonare tacită, pentru a putea verifica dacă, prin intermediul unor astfel de mecanisme, ar fi posibil să se cunoască, în mod suficient de precis și imediat, evoluția comportamentelor pe piață ale fiecăruia dintre participanții la o astfel de coordonare.

127 În ceea ce privește prezenta cauză, recurențele susțin că, chiar dacă la punctul 254 din hotărârea atacată Tribunalul a declarat că urmează poziția adoptată în Hotărârea Airtours/Comisia, citată anterior, în practică, acesta a săvârșit o eroare de drept deducând existența unei transparențe suficiente dintr-un număr de factori care nu erau totuși relevanți pentru constatarea existenței unei poziții dominante colective. În acest context, recurențele critică în special faptul că Tribunalul a admis, la punctul 251 din hotărârea atacată, că cerințele care rezultă de la punctul 62 din Hotărârea Airtours/Comisia, citată anterior, pot „dacă este cazul, să fie stabilite în mod indirect pe baza unui ansamblu de indicii și de elemente de probă, eventual chiar foarte eterogene, care privesc semne, manifestări și fenomene inerente prezenței unei poziții dominante colective”.

128 În această privință, trebuie subliniat că, astfel cum Comisia a arătat în cadrul ședinței, punctul 251 menționat nu este criticabil în sine, fiind vorba de o declarație generală care reflectă analiza liberă de către Tribunal a diferitelor elemente de probă. Într-adevăr, conform unei jurisprudențe constante, numai Tribunalul are competența de a aprecia valoarea care trebuie să fie atribuită elementelor de probă care i-au fost prezentate (a se vedea în special Hotărârea din 1 iunie 1994, Comisia/Brazzelli Lualdi și alții, C-136/92 P, Rec., p. I-1981, punctul 66, precum și Hotărârea din 15 iunie 2000, Dorsch Consult/Consiliul și Comisia, C-237/98 P, Rec., p. I-4549, punctul 50).

129 În același mod, investigarea unei poziții dominante colective preexistente care se întemeiază pe o serie de elemente considerate în mod obișnuit ca indicând prezența sau probabilitatea unei coordonări tacite între concurenți nu poate, așadar, fi pusă în discuție ca atare. Totuși, astfel cum rezultă de la punctul 125 din prezenta hotărâre, este imperativ ca această investigare să fie efectuată cu precauție și, mai ales, în cadrul unei abordări fondate pe analiza unor strategii eventuale de coordonare plauzibile.

- 130 Or, în speță, trebuie să se constate că Tribunalul, sesizat de Impala cu argumente privind în special părțile din decizia în litigiu consacrate transparenței pieței, nu a efectuat analiza părților menționate în lumina unui mecanism postulat de supraveghere care să se insereze într-o teorie plauzibilă de coordonare tacită.
- 131 Este adevărat că, la punctul 420 din hotărârea atacată, Tribunalul se referă la posibilitatea unui „ansamblu cunoscut de reguli” care guvernează acordarea de reduceri de către majors. Totuși, în continuare, după cum subliniază recurențele în mod întemeiat în cadrul celei de a doua critici punctuale menționate la punctul 113 din prezenta hotărâre, în ceea ce privește aspectul dacă anumite variații ale reducerilor, constatate de către Comisie în decizia în litigiu, puteau să pună în discuție posibilitatea unei supravegheri adecvate a respectării reciproce a modalităților unei eventuale coordonări tacite, Tribunalul se mulțumește, la punctele 427-429 din hotărârea atacată, să emită afirmații nemotivate referitoare la un specialist ipotetic al sectorului. Or, la punctul 428 din hotărârea menționată, Tribunalul recunoaște el însuși că Impala, reclamantă în fața acestuia, „nu a prezentat în mod precis care ar fi aceste reguli care guvernează acordarea de reduceri promoționale”.
- 132 În această privință, trebuie amintit că Impala reprezintă întreprinderi care, chiar dacă nu sunt membre ale oligopolului format de către majors, sunt active pe aceeași piață. În aceste împrejurări, trebuie să se considere că Tribunalul a încălcat regula potrivit căreia sarcina probei revenea asociației Impala în privința pretinselor aptitudini ale acestui ipotetic „specialist al sectorului”.
- 133 Având în vedere cele ce precedă, fără să fie necesară pronunțarea cu privire la temeinicia celei de a treia critici punctuale menționate la punctul 113 din prezenta hotărâre, trebuie să se considere că, prin încălcarea principiilor care trebuiau să ghideze analiza argumentelor invocate cu privire la transparența pieței în contextul unei pretinse poziții dominante colective, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept.
- 134 Această eroare afectează partea din hotărârea atacată care privește examinarea de către Tribunal a argumentelor privind erorile vădite de apreciere săvârșite de către

Comisie, inclusiv constatarea Tribunalului de la punctul 377 din hotărârea atacată. Totuși, aceasta nu poate, ca atare, să pună în discuție concluzia Tribunalului menționată la punctul 325 din hotărârea atacată, potrivit căreia, în esență, decizia în litigiu trebuie anulată din cauza unei motivații insuficiente. Trebuie, așadar, să se examineze celelate motive.

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe o eroare de drept care constă în faptul că Tribunalul a depășit cadrul controlului jurisdicțional pe care are sarcina să îl efectueze

— Hotărârea atacată

¹³⁵ La anumite puncte din hotărârea atacată, precum punctele 347 și 361, Tribunalul utilizează expresii precum „o puternică transparență a prețurilor” sau „o mare transparență a pieței”. Pe de altă parte, la punctul 299 din hotărârea atacată, Tribunalul caracterizează concluzia cuprinsă în decizia în litigiu potrivit căreia prețurile de catalog erau „mai degrabă aliniată”, ca fiind „cel puțin prudentă, alinierea fiind efectiv foarte pronunțată”. La punctul 307 din această hotărâre, Tribunalul a constatat că „variația nivelurilor generale ale reducerilor pe factură practicate de către părțile la concentrare, astfel cum a fost menționată la considerentul (78) din decizia [în litigiu], nu este decât foarte ușoară”. La punctul 317 din hotărârea atacată, Tribunalul a dedus din decizia în litigiu că „reducerile promoționale nu au decât o incidență limitată asupra prețurilor”.

¹³⁶ La punctul 425 din hotărârea atacată, Tribunalul indică, în privința deciziei în litigiu: „calculul diferenței dintre reducerile minime și maxime pe client [...] realizat pentru fiecare parte la concentrare a fost efectuat în mod eronat”. La punctul 427 din această hotărâre, Tribunalul arată că datele referitoare la reduceri care provin de la părțile la concentrare sunt de o „pertinență îndoielnică”.

137 La punctul 434 din hotărârea atacată se prevăd în special următoarele:

„[...] studiul pregătit de economiștii părților la concentrare nu prezintă date suficient de credibile, pertinente și comparabile [...]. Chiar dacă este în mod cert probabil că diferitele tipuri de vânzători cu amănuntul (supermarketuri, independenți, lanțuri de magazine specializate etc.) aplică o politică diferită privind marjele de profit și că există diferențe în cadrul fiecărei categorii de agenți economici și chiar pentru fiecare agent economic individual în funcție de tipul de album sau de gradul lor de succes, este în schimb foarte puțin probabil, iar studiul nu cuprinde vreo dată în această privință, ca un vânzător cu amănuntul să aplice o politică de vânzare diferită pentru același tip de album. [...]”

— Argumentele părților

138 Recurențele, susținute în această privință de către Comisie, arată că Tribunalul a depășit limitele controlului jurisdicțional pe care avea sarcina să îl efectueze, prin încălcarea articolului 230 CE și a unei jurisprudențe constante, înlocuind aprecierea economică a Comisiei cu propria apreciere fără a dovedi existența unor erori vădite de apreciere care să afecteze decizia în litigiu și fără să solicite efectuarea unor expertize economice.

139 În plus, în cadrul examinării deciziei în litigiu, Tribunalul ar fi săvârșit el însuși erori vădite de apreciere și a interpretat în mod fundamental greșit elementele de probă prezentate în fața sa cu privire la aspecte esențiale ale cauzei, inclusiv, în special, relevanța, complexitatea și opacitatea reducerilor.

140 De asemenea, recurențele consideră că Tribunalul, la punctele 425, 427 și 434 din hotărârea atacată, a denaturat anumite elemente de probă.

141 Impala consideră că acest motiv constituie, cel puțin într-o măsură semnificativă, o tentativă de a repune în discuție aprecierea faptelor realizată de Tribunal, fără ca recurențele să dovedească faptul că Tribunalul a interpretat în mod eronat elementele de probă aflate la dispoziția sa.

142 În subsidiar, Impala susține că Tribunalul a avut în vedere jurisprudența pertinentă privind limitele controlului său atunci când a examinat decizia în litigiu făcând referire, în cuprinsul punctului 328 din hotărârea atacată, la punctul 39 din Hotărârea Comisia/Tetra Laval, citată anterior, și că nu a depășit, așadar, limitele controlului jurisdicțional pe care avea sarcina să îl efectueze.

— Aprecierea Curții

143 Cu titlu preliminar, trebuie respinsă argumentarea asociației Impala privind inadmisibilitatea celui de al patrulea motiv. Într-adevăr, contrar celor susținute de aceasta din urmă, prin intermediul prezentului motiv, recurențele nu se limitează să pună în discuție aprecierea situației de fapt realizată în primă instanță, ci invocă probleme de drept care sunt admisibile în stadiul recursului.

144 Cu privire la fond, trebuie amintit mai întâi că, în materie economică, Comisia dispune de o marjă de apreciere în scopul aplicării normelor de fond din regulament, în special a articolului 2 din acesta. Prin urmare, controlul efectuat de instanța comunitară cu privire la o decizie a Comisiei în materie de concentrare se limitează la verificarea acurateții situației de fapt reținute și la absența unei erori vădite de apreciere (a se vedea Hotărârile citate anterior Kali & Salz, punctele 223 și 224, și Comisia/Tetra Laval, punctul 38).

145 Astfel, chiar dacă Tribunalul nu are competența de a substitui aprecierea economică a Comisiei cu propria apreciere în scopul aplicării normelor de fond ale regulamentului, aceasta nu implică faptul că instanța comunitară trebuie să se abțină de la a controla calificarea juridică dată de către Comisie unor date de natură economică. Astfel, instanța comunitară trebuie nu numai să verifice exactitatea materială a

elementelor de probă invocate, credibilitatea și coerența acestora, ci și să controleze dacă aceste elemente constituie toate datele pertinente care trebuie luate în considerare pentru a aprecia o situație complexă și dacă sunt de natură să susțină concluziile care sunt desprinse din acestea (a se vedea în acest sens Hotărârile citate anterior Comisia/Tetra Laval, punctul 39, și Spania/Lenzing, punctele 56 și 57).

146 În ceea ce privește prezenta cauză, trebuie, așadar, să se constate că, în măsura în care Tribunalul, în cadrul argumentelor invocate în fața sa, a efectuat o examinare aprofundată a elementelor de probă care stau la baza deciziei în litigiu, acesta a acționat în conformitate cu exigențele jurisprudenței prezentate la punctele 144 și 145 din prezenta hotărâre.

147 Cu toate acestea, această concluzie, singură, nu este suficientă pentru a respinge cel de al patrulea motiv. Într-adevăr, în afară de aspectul dacă Tribunalul a depășit limitele controlului pe care avea sarcina să îl efectueze în ceea ce privește gradul de intensitate al controlului său în privința temeiului de fapt al deciziei în litigiu, recurențele susțin în plus, astfel cum rezultă de la punctul 139 din prezenta hotărâre, că Tribunalul, în cadrul examinării factorilor care stau la baza deciziei în litigiu, a săvârșit el însuși erori vădite de apreciere și a interpretat în mod fundamental greșit elementele de probă prezentate în fața sa.

148 Aceste ultime afirmații coincid parțial cu alte motive din prezentul recurs, și anume, pe de o parte, cu primul, cu al doilea și cu al șaptelea motiv, precum și cu primul aspect al celui de al treilea motiv, privind aprecierea de către Tribunal a anumitor elemente de probă prezentate și, pe de altă parte, cu al cincilea motiv, întemeiat pe încălcarea de către Tribunal a unor criterii juridice aplicabile în materie de poziție dominantă colectivă.

149 În această privință, este suficient să se sublinieze că, astfel cum rezultă de la punctele 95, 102 și 133 din prezenta hotărâre, Tribunalul, referitor la examinarea argumentelor întemeiate pe existența unor erori vădite de apreciere în ceea ce privește atât aprecierea anumitor elemente de probă, cât și criteriile juridice aplicabile în materie

de poziție dominantă colectivă rezultând dintr-o coordonare tacită, a săvârșit erori de drept.

- 150 Prin urmare, fără să fie necesară pronunțarea nici cu privire la afirmațiile recurențelor întemeiate pe denaturarea elementelor de probă, nici cu privire la aspectul dacă Tribunalul, în hotărârea atacată, a înlocuit efectiv aprecierea economică a Comisiei cu propria apreciere, trebuie să se constate că cel puțin partea din hotărârea atacată consacrată examinării argumentelor întemeiate pe existența unor erori vădite de apreciere este afectată de erori de drept. În ceea ce privește partea din hotărârea atacată care privește motivarea insuficientă a deciziei în litigiu, trebuie să se mai examineze cel de al șaselea motiv.

Cu privire la al șaselea motiv, întemeiat pe o eroare de drept care constă în faptul că Tribunalul a aplicat un standard eronat în materie de motivare a deciziilor de autorizare a concentrărilor

— Hotărârea atacată

- 151 La punctele 255-276 din hotărârea atacată, Tribunalul a rezumat elementele pertinente ale deciziei în litigiu pentru examinarea primului motiv invocat în fața sa. Punctul 275 din hotărârea menționată este formulat după cum urmează:

„Din ceea ce precedă rezultă că, având în vedere omogenitatea produselor, transparența pieței, precum și exercitarea măsurilor de retorsiune, Comisia a constatat lipsa unei poziții dominante colective.”

- 152 În hotărârea atacată, Tribunalul a examinat diverse rubrici ale deciziei în litigiu pentru a verifica dacă aceasta conținea o motivare suficientă pentru constatarea lipsei de transparență a pieței în cauză și a răspuns de fiecare dată în mod negativ.

153 Tribunalul a examinat în primul rând rubrica deciziei în litigiu special consacrată transparenței pieței. În această privință, acesta a indicat, la punctele 289, 290 și 294 din hotărârea atacată, ceea ce urmează:

„289 În ceea ce privește rubrica ad-hoc, trebuie observat, cu titlu preliminar, că aceasta nu conține decât trei considerente, chiar dacă transparența constituie în speță, potrivit deciziei [în litigiu] și, mai mult, chiar și conform poziției susținute de Comisie în memoriile sale în fața Tribunalului, motivul esențial, chiar unic, pe care se întemeiază afirmația conform căreia nu există o poziție dominantă colectivă pe piețele muzicii înregistrate. Trebuie să se sublinieze de asemenea că nu s-a constatat că piața nu este transparentă și nici că nu este suficient de transparentă pentru a permite o coluziune tacită. Cel mult s-a arătat, pe de o parte, la considerentul (111) *in fine*, că necesitatea de a efectua un control la nivel de album, în special pentru reducerile promoționale, «ar putea să reducă transparența pe piață și să facă înțelegerile tacite mai dificile» și, pe de altă parte, la considerentul (113) *in fine*, că «Comisia nu a identificat totuși suficiente elemente pentru a demonstra că, prin controlarea prețurilor cu amănuntul sau prin utilizarea acestor contacte cu vânzătorii cu amănuntul, marile case de discuri au putut, în trecut, să acopere deficitul de transparență în materie de reduceri promoționale menționat în privința a cinci state membre». În mod evident, astfel de afirmații, vagi și neînsoțite de cea mai mică precizie privind în special natura reducerilor promoționale, împrejurările în care acestea se pot aplica, gradul acestora de opacitate, amplitudinea sau impactul lor asupra transparenței prețurilor nu ar putea motiva corespunzător cerințelor legale constatarea potrivit căreia piața nu este suficient de transparentă pentru a permite o poziție dominantă colectivă.

290 În continuare, rezultă că, în afară de cele două extrase menționate mai sus, toți factorii indicați la considerentele (111)-(113) ale deciziei [în litigiu], departe de a demonstra opacitatea pieței, scot, dimpotrivă, în evidență transparența acesteia.

[...]

294 Rezultă din ceea ce precedă că, în rubrica ad-hoc a deciziei [în litigiu] consacrată examinării transparenței, Comisia nu numai că nu a ajuns la concluzia că piața era opacă sau insuficient de transparentă pentru a permite o poziție dominantă colectivă, ci, dimpotrivă, a constatat doar existența unor factori de natură să creeze o mare transparență a pieței și să faciliteze controlul respectării unei coluziuni, cu singura excepție a afirmației, cu sferă de aplicare destul de limitată și nemotivată, că reducerile promoționale ar putea să reducă transparența și să facă înțelegerile tacite mai dificile. Așadar, trebuie să se constate că această rubrică, singură, nu ar putea în mod evident să fie considerată ca motivând corespunzător cerințelor legale afirmația potrivit căreia piața nu este suficient de transparentă.”

154 Tribunalul a examinat în continuare dezvoltările cuprinse în decizia în litigiu referitoare la o eventuală „politică comună de prețuri” între majors și le-a analizat, la punctele 295-324 din hotărârea atacată, în căutarea unor indicii care ar putea să explice pretinsa insuficiență a transparenței pe piețele în cauză. În această privință, Tribunalul a ajuns în special la concluziile următoare:

„315 Rezultă astfel că singurul element de opacitate indicat în decizia [în litigiu] constă în afirmația, de la considerentul (80) (și la considerentele corespunzătoare pentru alte țări mari), că «rezultă totuși că reducerile promoționale sunt mai puțin transparente decât reducerile obișnuite și că efectuarea controlului acestora necesită de asemenea o analiză riguroasă a evoluției acestui tip de reduceri pe piața cu amănuntul».

[...]

318 Trebuie de asemenea să se observe că decizia [în litigiu] nu indică faptul că piața este opacă și nici măcar faptul că aceasta nu este suficient de

transparentă pentru a permite o coordonare a prețurilor, ci, cel mult, că reducerile promoționale ar fi mai puțin transparente, fără însă ca decizia [în litigiu] să furnizeze cea mai mică informație cu privire la natura lor, împrejurările în care acestea sunt acordate sau importanța lor concretă pentru prețurile nete și nici pentru impactul lor asupra transparenței prețurilor.

319 Trebuie amintit, pe de altă parte, că, astfel cum a fost prezentat mai sus, Comisia a indicat în decizia [în litigiu] numeroase elemente și numeroși factori care favorizează transparența pieței și facilitează controlul respectării unei înțelegeri.

320 Prin urmare, rezultă că cele câteva afirmații privind reducerile promoționale cuprinse în rubrica deciziei [în litigiu] consacrată examinării coordonării prețurilor în țările mari, în măsura în care sunt imprecise, nesustținute, chiar contrazise de alte afirmații cuprinse în decizia [în litigiu], nu ar putea să demonstreze nici opacitatea pieței, nici chiar opacitatea reducerilor promoționale. În plus, aceste afirmații se limitează să indice că reducerile promoționale ar fi mai puțin transparente decât reducerile obișnuite, dar nu explică de ce acestea ar fi pertinente pentru transparența pieței și nu permit să se înțeleagă cum acestea ar putea, în mod individual, să compenseze toți ceilalți factori privind transparența pieței identificați în decizia [în litigiu] și să înlăture astfel transparența necesară pentru existența unei poziții dominante colective.

[...]

324 Reiese că nici rubrica referitoare la țările mici nu cuprinde motivarea constatării potrivit căreia piața nu ar fi transparentă din cauza existenței reducerilor promoționale. În orice caz, situația prezentă în țările mici nu ar putea să constituie o motivare valabilă a constatării referitoare la gradul de transparență al piețelor țărilor mari.

325 Rezultă din tot ceea ce precedă că obiecțiunea întemeiată pe o motivare insuficientă a constatării referitoare la transparența pieței este fondată, ceea ce justifică, în sine, anularea deciziei [în litigiu].”

155 Punctul 411 din hotărârea atacată este formulat după cum urmează:

„În memoriul în apărare, Comisia a susținut, este adevărat, că a examinat reducerile celorlalți majors, dar că, având în vedere faptul că aceste cifre nu puteau fi dezvăluite părților la concentrare, era imposibil să le includă în decizia [în litigiu]. Totuși, această argumentare nu poate fi urmată.”

156 Punctul 530 din hotărârea atacată este astfel formulat:

„Rezultă din considerentul (157) al deciziei [în litigiu] și în special din ultima teză a acestuia, că susținerea Comisiei potrivit căreia concentrarea nu reprezintă o modificare suficient de importantă pentru a determina crearea probabilă a unei poziții dominante colective este întemeiată în mod expres pe condițiile privind transparența pieței și pe măsurile de retorsiune.”

— Argumentele părților

157 În principal, recurentele susțin că sistemul comunitar de control al concentrărilor și mai ales articolul 10 alineatul (6) din regulament împiedică Tribunalul să anuleze o decizie de autorizare a unei astfel de operațiuni din cauza motivării insuficiente.

158 În subsidiar, recurențele susțin că Tribunalul a aplicat un standard de motivare excesiv de ridicat, care este incompatibil cu jurisprudența consacrată și care nu ține seama de contextul special și de natura procedurii de control al concentrărilor. Pe de o parte, Tribunalul s-ar fi înșelat obligând Comisia să explice diferențele față de comunicarea privind obiecțiunile.

159 Pe de altă parte, Tribunalul s-ar fi înșelat în examinarea efectuată asupra motivării deciziei în litigiu, prin neluarea în considerare a contextului special al unei decizii de autorizare a unei concentrări. În această privință, recurențele invocă mai multe argumente. În primul rând, acestea consideră că trebuie să se impună cerințe mai puțin ridicate cu privire la motivarea unei decizii de autorizare a unei concentrări decât cu privire la motivarea unei decizii care interzice o astfel de operațiune. În al doilea rând, Tribunalul ar fi omis, în mod eronat, să examineze motivarea deciziei în litigiu din punctul de vedere al specialiștilor bine informați din acest sector. În al treilea rând, termenul scurt care separă comunicarea privind obiecțiunile de adoptarea deciziei de autorizare a unei concentrări ar impune o anumită măsură de reținere în controlul motivării unei astfel de decizii. În al patrulea rând, faptul că recurențele erau autorizate să pună în aplicare concentrarea notificată ar fi trebuit să împiedice anularea deciziei de autorizare a unei concentrări din cauza motivării insuficiente. În al cincilea rând, Tribunalul, la punctul 411 din hotărârea atacată, ar fi săvârșit o eroare de drept prin obligarea Comisiei să publice detaliile privind prețurile și reducerile, având în vedere natura confidențială și sensibilă a acestora.

160 În orice caz, contrar aprecierii Tribunalului, o jurisprudență constantă sugerează, în opinia recurențelor, că decizia în litigiu este motivată în mod convenabil întrucât aceasta a permis asociației Impala să verifice motivele care au stat la baza acestei decizii și Tribunalului să își exercite controlul jurisdicțional. În această privință, recurențele susțin, printre altele, că observația făcută de Tribunal potrivit căreia decizia în litigiu era insuficient motivată este dificil compatibilă cu aprecierea sa în conformitate cu care decizia menționată ar fi afectată de erori vădite de apreciere.

161 În sfârșit, recurențele susțin că examinarea de către Tribunal a motivării deciziei în litigiu este viciată de utilizarea unui standard eronat de probă, de încălcarea limitelor

corecte ale controlului jurisdicțional și de aplicarea unui criteriu eronat cu privire la transparență.

162 Fără a aduce atingere excepției generale de inadmisibilitate, Impala consideră, în primul rând, că recurentele nu ar putea să ridice la rangul de regulă generală excepția prevăzută la articolul 10 alineatul (6) din regulament. În al doilea rând, potrivit asociației Impala, recurentele pretind în mod greșit, în esență, că articolul 253 CE este sau nu este aplicabil după cum o decizie privind o propunere de concentrare este pozitivă sau negativă. În al treilea rând, Impala susține că gradul de motivare cerut depinde de contextul și de cadrul juridic în care un act particular este adoptat. Ar fi pe deplin conform acestui principiu ca cerințele de motivare să fie adaptate la tipul de cauză avut în vedere. Or, în speță, ar fi vorba de o cauză în care procedura oficială era deschisă și care cunoștea o opoziție serioasă din partea unui terț și în care intervenise o comunicare privind obiecțiunile.

163 În ceea ce privește argumentele subsidiare ale recurențelor privind standardul de motivare aplicat de către Tribunal, Impala susține că, pe de o parte, Tribunalul se limitează să menționeze extrase din comunicarea privind obiecțiunile în scopul de a sublinia insuficiența motivării deciziei în litigiu și incoerențele intrinseci ale acesteia din urmă și își întemeiază constatarea acestei motivări insuficiente pe argumentarea prezentată în chiar decizia în litigiu, iar nu prin comparație cu cea dezvoltată în comunicarea privind obiecțiunile. Pe de altă parte, Impala consideră că Tribunalul nu a încălcat contextul procedurii de control al concentrărilor.

164 În plus, din faptul că Tribunalul era în măsură să efectueze o examinare exhaustivă a deciziei în litigiu nu ar rezulta că motivarea acesteia era suficientă. În mod evident, în opinia asociației Impala, Tribunalul nu a fost în măsură să înțeleagă în special de ce, în condițiile în care elementele de probă au dovedit existența unei transparențe suficiente pentru a susține o constatare a existenței unei poziții dominante colective, Comisia a ajuns totuși la concluzia că elementele de probă privind transparența erau insuficiente pentru că reducerile promoționale erau mai puțin transparente decât alte tipuri de reduceri. În opinia asociației Impala, adevăratele motive ale deciziei în litigiu rămân necunoscute.

165 În ceea ce privește argumentele recurentelor rezumate la punctul 161 din prezenta hotărâre, Impala susține că observațiile făcute de Tribunal cu privire la anumite aspecte ale motivării deciziei în litigiu se întemeiază pe o examinare aprofundată a analizei efectuate de Comisie, dar mai ales pe incoerențele interne ale deciziei în litigiu înseși.

— Aprecierea Curții

166 Potrivit unei jurisprudențe constante, motivarea impusă prin articolul 253 CE trebuie să fie adaptată naturii actului în cauză și trebuie să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul instituției autoare a actului, astfel încât să dea posibilitatea persoanelor interesate să ia cunoștință de temeiurile măsurii luate, iar instanței competente să exercite controlul. Cerința motivării trebuie apreciată în funcție de împrejurările cauzei, în special de conținutul actului, de natura motivelor invocate și de interesul de a primi explicații propriu destinatarului actului sau altor persoane vizate în mod direct și individual de acesta. Nu este obligatoriu ca motivarea să specifice toate elementele de fapt și de drept pertinente, în măsura în care problema dacă motivarea unui act respectă condițiile impuse de articolul 253 trebuie să fie apreciată nu numai prin prisma modului de redactare, ci și în funcție de contextul său, precum și de ansamblul de norme juridice care guvernează materia respectivă (a se vedea în special Hotărârea Comisia/Sytraval și Brink's France, C-367/95 P, Rec., p. I-1719, punctul 63, Hotărârea din 22 iunie 2004, Portugalia/Comisia, C-42/01, Rec., p. I-6079, punctul 66, precum și Hotărârea din 15 aprilie 2008, Nuova Agricast, C-390/06, Rep., p. I-2577, punctul 79).

167 Totuși, autorul unui astfel de act nu este obligat să se pronunțe cu privire la elemente în mod clar secundare sau să anticipeze obiecțiunile potențiale (Hotărârea din 25 octombrie 2005, Germania și Danemarca/Comisia, cunoscută sub numele „Feta”, C-465/02 și C-466/02, Rec., p. I-9115, punctul 106). În plus, gradul de precizie al motivării unei decizii trebuie să fie proporțional cu posibilitățile materiale și cu condițiile tehnice și de timp în care aceasta trebuie adoptată (a se vedea Hotărârea din 1 decembrie 1965, Schwarze, 16/65, Rec., p. 1081, 1096 și 1097, precum și Hotărârea din 14 februarie 1990, Delacre și alții/Comisia, C-350/88, Rec., p. I-395, punctul 16). Astfel, Comisia nu își încalcă obligația de motivare dacă, atunci când aceasta își exercită puterea de control al concentrărilor, nu include în decizia sa o motivare precisă cu privire la evaluarea unui anumit număr de aspecte ale concentrării care îi par în mod evident a nu avea legătură cu cauza, lipsite de semnificație sau în mod clar

secundare pentru evaluarea concentrării (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Sytraval și Brink's France, citată anterior, punctul 64). O astfel de cerință ar fi în mod dificil compatibilă cu imperativul celerității și cu termenele scurte de procedură care sunt obligatorii pentru Comisie atunci când își exercită puterea de control al concentrărilor și care fac parte din împrejurările speciale ale unei proceduri de control al acestor operațiuni.

168 De aici rezultă că, atunci când Comisia declară că o concentrare este compatibilă cu piața comună în temeiul articolului 8 alineatul (2) din regulament, cerința motivării este îndeplinită dacă această decizie prezintă în mod clar motivele pentru care Comisia consideră că, în speță, concentrarea, dacă este cazul după modificările aduse de întreprinderile implicate, nu creează sau nu consolidează o poziție dominantă, care are drept consecință faptul că ar ridica obstacole semnificative în calea concurenței efective pe piața comună sau pe o parte semnificativă a acesteia.

169 În această privință, chiar dacă este adevărat că, în motivarea deciziilor adoptate în temeiul regulamentului, Comisia nu este obligată să se pronunțe cu privire la toate elementele și argumentele care i-au fost prezentate, inclusiv acelea în mod clar secundare pentru evaluarea ce trebuie efectuată, nu este mai puțin adevărat că aceasta trebuie să prezinte faptele și considerațiile juridice care au o importanță esențială în economia deciziei. În plus, motivarea trebuie să fie logică, fără a prezenta contradicții interne (a se vedea în acest sens, prin analogie, Hotărârea din 18 mai 1962, Geitling și alții/Înalta Autoritate, 13/60, Rec., p. 165, 221, Hotărârea din 15 iulie 1970, ACF Chemiefarma/Comisia, 41/69, Rec., p. 661, punctul 78, Hotărârea din 7 iulie 1981, Rewe-Handelsgesellschaft Nord și Rewe-Markt Steffen, 158/80, Rec., p. 1805, punctul 26, precum și Hotărârea din 17 mai 1988, Arendt/Parlamentul European, 28/87, Rec., p. 2633, punctele 7 și 8).

170 În lumina acestor principii trebuie să se examineze criticile formulate de recurente în cadrul celui de al șaselea motiv.

171 În principal, recurente susțin că o decizie a Comisiei de autorizare a unei concentrări nu poate fi anulată din cauza unei motivări insuficiente. Acestea se sprijină în acest sens în special pe articolul 10 alineatul (6) din regulament.

- 172 De la punctul 49 din prezenta hotărâre rezultă că această dispoziție urmărește să asigure securitatea juridică în ipoteza în care, în mod excepțional, Comisia nu ar fi adoptat o decizie în termenul prescrist. Astfel, întreprinderile implicate ar fi libere să pună în aplicare concentrarea din momentul în care intervine o autorizare tacită.
- 173 Astfel cum subliniază Impala, argumentele recurențelor întemeiate pe articolul 10 alineatul (6) din regulamentul conduc la concluzia că deciziile de autorizare a concentrărilor nu trebuie motivate în niciun fel pentru că acestea nu pot fi atacate pentru lipsa motivării.
- 174 Or, trebuie amintit că o motivare insuficientă de natură a încălca articolul 253 CE ține de încălcarea normelor fundamentale de procedură în sensul articolului 230 CE și reprezintă, de altfel, un motiv care poate, și chiar trebuie, să fie invocat din oficiu de către instanța comunitară (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 februarie 1997, Comisia/Daffix, C-166/95 P, Rec., p. I-983, punctul 24). În plus, potrivit unei jurisprudențe constante, un text de drept comunitar derivat trebuie interpretat, în măsura posibilului, în sensul conformității sale cu dispozițiile tratatului și cu principiile generale ale dreptului comunitar (Hotărârea din 4 octombrie 2007, Schutzverband der Spirituosen-Industrie, C-457/05, Rep., p. I-8075, punctul 22, precum și jurisprudența citată). Rezultă că articolul 10 alineatul (6) din regulamentul trebuie interpretat și aplicat în lumina articolelor 230 CE și 253 CE.
- 175 Astfel, după cum reiese de la punctul 49 din prezenta hotărâre, articolul 10 alineatul (6) constituie o excepție față de economia generală a regulamentului, care reiese în special de la articolul 6 alineatul (1) și de la articolul 8 alineatul (1) din acest regulament, în temeiul căreia Comisia se pronunță în mod expres asupra concentrărilor care îi sunt notificate, indiferent dacă decizia este negativă sau pozitivă. Prin urmare, nu numai că articolul 10 alineatul (6) din regulamentul nu ar putea fundamenta o prezumție generală în favoarea compatibilității concentrărilor cu piața comună, ci, mai mult, această dispoziție nu ar putea fundamenta o excepție de la posibilitatea de

a contesta legalitatea unei decizii de autorizare a unei astfel de operațiuni din cauza încălcării obligației de motivare. Într-adevăr, nevoia legitimă de securitate juridică în situații excepționale, reflectată în dispoziția menționată, nu ar putea să meargă până la sustragerea, în tot sau în parte, a deciziilor privind concentrările de la controlul instanței comunitare.

176 Prin urmare, argumentele recurențelor întemeiate pe articolul 10 alineatul (6) din regulament trebuie respinse.

177 În subsidiar, recurențele susțin în special că, având în vedere că decizia în litigiu a permis asociației Impala să verifice motivarea autorizării în cauză și Tribunalului să își exercite controlul jurisdicțional, Tribunalul nu s-a conformat jurisprudenței constante a instanțelor comunitare în materia cerințelor de motivare.

178 În această privință, astfel cum rezultă de la punctul 166 din prezenta hotărâre, este de jurisprudență constantă, pe de o parte, că motivarea impusă de articolul 253 CE urmărește să dea posibilitatea persoanelor interesate să ia cunoștință de temeiurile măsurii luate, iar instanței competente să exercite controlul, iar pe de altă parte, cerința motivării trebuie apreciată în funcție de natura actului în cauză și de contextul în care acesta a fost adoptat (a se vedea de asemenea Hotărârea din 7 aprilie 1987, SISMA/Comisia, 32/86, Rec., p. 1645, punctul 8, Hotărârea din 4 iunie 1992, Consorgan/Comisia, C-181/90, Rec., p. I-3557, punctul 14, Hotărârea din 15 aprilie 1997, Irish Farmers Association și alții, C-22/94, Rec., p. I-1809, punctele 39-41, Hotărârea din 19 septembrie 2002, Spania/Comisia, C-114/00, Rec., p. I-7657, punctele 62 și 63, Hotărârea din 2 octombrie 2003, Krupp Hoesch/Comisia, C-195/99 P, Rec., p. I-10937, punctul 110, precum și Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, citată anterior, punctul 372).

179 În speță, este adevărat că o anumită disproporție din decizia în litigiu între prezentarea elementelor care ar pleda în favoarea unei transparențe suficiente și prezentarea influenței reducerilor promoționale care ar pleda împotriva unei astfel de transparențe poate părea regretabilă. Totuși, având în vedere, în primul rând, contextul în care decizia în litigiu a fost adoptată, caracterizat în special printr-un termen scurt între, pe de o parte, răspunsul scris la comunicarea privind obiecțiunile

și audierea în fața Comisiei și, pe de altă parte, terminarea procedurii oficiale, și, în al doilea rând, cerințele jurisprudenței prezentate la punctele 166-169 din prezenta hotărâre, în special la punctele 166 și 167 din aceasta, Tribunalul nu putea, fără a săvârși o eroare de drept, să considere că, în speță, Comisia a încălcat obligația de a motiva în mod suficient decizia în litigiu (a se vedea, prin analogie, Hotărârea din 28 octombrie 1981, Krupp Stahl/Comisia, 275/80 și 24/81, Rec., p. 2489, punctul 13, precum și Hotărârea din 13 martie 1985, Țările de Jos și Leeuwarder Papierwarenfabriek/Comisia, 296/82 și 318/82, Rec., p. 809, punctul 21).

180 Într-adevăr, în primul rând, decizia în litigiu expunea raționamentul urmat de Comisie, astfel încât temeinicia acestuia să poată fi contestată ulterior în fața instanței competente, astfel cum a făcut Impala. În această privință ar fi excesiv să se solicite, astfel cum a făcut Tribunalul la punctul 289 din hotărârea atacată, o descriere detaliată a tuturor aspectelor care stau la baza deciziei în litigiu, ca de exemplu natura reducerilor promoționale, împrejurările în care acestea se pot aplica, gradul acestora de opacitate, amplitudinea sau impactul lor specific asupra transparenței prețurilor (a se vedea în acest sens, prin analogie, Hotărârea din 16 noiembrie 2000, Stora Kopparbergs Bergslags/Comisia, C-286/98 P, Rec., p. I-9925, punctele 59-61, precum și Hotărârea din 1 iulie 2008, Chronopost și La Poste/UFEX și alții, C-341/06 P și C-342/06 P, nepublicată încă în Repertoriu, punctul 108). Aceasta este cu atât mai adevărat cu cât Impala a fost implicată îndeaproape în procedura oficială, astfel cum reiese în special de la punctele 7 și 10 din hotărârea atacată (a se vedea, prin analogie, Hotărârea din 25 octombrie 2001, Italia/Consiliul, C-120/99, Rec., p. I-7997, punctul 29, și Hotărârea din 9 septembrie 2004, Spania/Comisia, C-304/01, Rec., p. I-7655, punctul 50), și cu cât Impala a fost perfect capabilă să atace în fața Tribunalului validitatea evaluării pe fond efectuate de către Comisie în decizia în litigiu.

181 În al doilea rând, astfel cum reiese în special de la punctele 275, 289 și 530 din hotărârea atacată, Tribunalul avea cunoștința de motivele pentru care Comisia a decis să autorizeze concentrarea în discuție. În plus, acesta a consacrat numeroase puncte din hotărârea sa analizei temeinicii acestor motive. Or, trebuie amintit în această privință că obligația de motivare a deciziilor reprezintă o normă de procedură fundamentală care trebuie diferențiată de problema temeinicii motivării, aceasta din urmă ținând de legalitatea pe fond a actului în litigiu (a se vedea Hotărârea Commission/Sytraval și Brink's France, citată anterior, punctul 67, precum și Hotărârea din 7 martie 2002, Italia/Comisia, C-310/99, Rec., p. I-2289, punctul 48). Într-adevăr, motivarea unei decizii constă în exprimarea formală a motivelor pe care se întemeiază această decizie. Dacă aceste motive sunt afectate de erori, acestea afectează

legalitatea pe fond a deciziei, dar nu motivarea acesteia, care poate fi suficientă chiar dacă cuprinde motive eronate. Prin urmare, nu se poate susține că era imposibil pentru Tribunal să exercite controlul jurisdicțional (a se vedea, prin analogie, Hotărârea Chronopost și La Poste/UFEX și alții, citată anterior, punctul 112).

182 Prin urmare, trebuie să se admită cel de al șaselea motiv invocat de către recurente, fără să fie necesar să se pronunțe asupra criticilor prezentate la punctele 158, 159 și 161 din prezenta hotărâre.

183 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se declare că prezentul recurs este fondat.

Cu privire la pretinsul recurs incident

184 Memoriul în răspuns al Comisiei conține o secțiune distinctă cuprinzând „observații suplimentare” asupra „motivelor esențiale” ale deciziei în litigiu. Comisia susține acolo că Tribunalul ar fi calificat în mod eronat, la punctele 474 și 476 din hotărârea atacată, constatările acestuia asupra măsurilor represive drept motive esențiale ale deciziei menționate. Potrivit Comisiei, dacă s-ar confirma prin intermediul prezentei proceduri că acele constatări efectuate în decizia în litigiu asupra lipsei de transparență a pieței nu sunt eronate în drept, decizia menționată ar trebui să fie declarată ca respectând cerințele legale, indiferent dacă aceasta conține sau nu conține erori de drept în privința măsurilor represive.

185 Impala a interpretat aceste dezvoltări cuprinse în memoriul în răspuns al Comisiei drept un recurs incident și a răspuns printr-un memoriu distinct, din 23 martie 2007, invocând articolul 117 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții. În continuare, părțile au fost autorizate să depună memoriile suplimentare în această privință, ultimul dintre acestea fiind depus la grefa Curții la 16 iulie 2007, continuând

să rămână în discuție aspectul dacă Impala era îndreptățită să invoce articolul 117 alineatul (2).

186 Calificarea unui argument drept recurs incident impune, în temeiul articolului 117 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, ca partea care îl invocă să urmărească anularea, în tot sau în parte, a hotărârii atacate pentru un motiv care nu a fost invocat în cererea de recurs. Pentru a stabili dacă ne regăsim într-un astfel de caz în speță, trebuie să se examineze formularea, obiectivul și contextul pasajului în discuție din memoriul în răspuns al Comisiei.

187 Or, trebuie subliniat în această privință că în niciun loc din memoriul său Comisia nu utilizează expresia „recurs incident”. În plus, Comisia a arătat ea însăși în mod clar, în special în cadrul ședinței, că nu avea în niciun caz intenția de a formula un recurs incident prin „observațiile suplimentare” ale acesteia.

188 În aceste împrejurări, trebuie să se constate că observațiile menționate nu constituie un recurs incident. Contrar celor susținute de Impala, nu este necesară pronunțarea în privința acestora.

Cu privire la trimiterea cauzei spre rejudecare Tribunalului

189 În temeiul articolului 61 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție, în cazul în care recursul este întemeiat, Curtea anulează decizia Tribunalului. În acest caz, Curtea poate fie să soluționeze ea însăși în mod definitiv litigiul, atunci când acesta este în stare de judecată, fie să trimită cauza Tribunalului pentru a se pronunța asupra acesteia.

190 Având în vedere că Tribunalul a examinat numai două din cele cinci motive invocate de Impala în susținerea recursului său, Curtea consideră că prezenta cauză nu este în stare de judecată. Prin urmare, cauza trebuie trimisă Tribunalului spre rejudecare.

191 Întrucât cauza trebuie trimisă Tribunalului spre rejudecare, cererea privind cheltuielile de judecată aferente prezentei proceduri de recurs se soluționează odată cu fondul.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară și hotărăște:

- 1) **Anulează Hotărârea Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene din 13 iulie 2006, Impala/Comisia (T-464/04).**
- 2) **Trimite cauza spre rejudecare Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene.**
- 3) **Cererea privind cheltuielile de judecată se soluționează odată cu fondul.**

Semnături